

Arocal a nyár felé

A tartalomból:

KUBAI KÉRDŐJELEK:
... (korábbi tárgyalások eredményeként) tavaly tavasztól a külföldön tartózkodó emigránsok hazalátogatnak Kubába. Az általuk (tilalom ellenére) országba csempészett nyugati használati eszközök (háztartási gépek, ruhaneműk stb.), feszültségforrást jelentettek az e cikkben részleteztük, és az ettől továbbra is elesők között. — Cikk a 7. oldalon.

A KISZ-BIZOTTSÁG AZ AIESEC-RŐL: „A másodszori kiutazás kapcsán egyetemeszerte kialakult széles körű vita olyan tényeket és érveket hozott felszínre, amelyek azt bizonyítják, hogy a másodszori kiutazás a jelenleg alkalmazott feltételek mellett olyanokat foszt meg a gyakorlaton való részvételtől, akik sokoldalúan, a kiválasztási szisztéma szerint is kellőképpen bizonyították arra való rátermettségüket.” — Cikk a 2. oldalon.

EGY TITOKRA FÉNY DERÜL: „A segesvári csatateret feltűntető korabeli térkép a Nagy-Küküllő jobb partjának közvetlen közelében a hegyes dombvidék... egyik partközeli hegyységének a neve Kösök Kut Mal. Ez a név feltűnést keltett bennem. Arra gondoltam, hogy a keresett te-reptárgyat (Sprinbunnen-szö-kőkút) is magában rejtheti ez a domb. Nem várt eredményt hozott hipotézisem ellenőrzése. A helyszíni vizekben gazdag székelyföldön több olyan helységnévvel is találkoztam, amelyek a belőlük fakadó forrásokról, forráskutakról kap-tak a nevüket.” — Cikk a 2-3. oldalon.

POPPER: A TAGADÁS TAGADÁSA: „... a popper nem foglalkozik politikával. Ha mindenképpen választani kell, hát Strauss inkább, mint a prolik. De vigyáznunk kell arra, hogy az „egyéni vélemény az átlagos véleményétől csak kevéssé térjen el.” Különben túl sok energiát vonna el a fő célkitűzéstől: „Látni és látva lenni — ez a legnagyobb popperboldogság a földön.” — Cikk az 5. oldalon.

MŰVÉSZEK „ADÁS-VETE-LE”: „Hogy a művész egyen-rangú félként kezeljen, feltét-len jártasság kell, a zenei életben ismerni kell a reper-toár nagy részét, szükség van mélyebb zenei műveltségre.” — Cikk a 7. oldalon.

Lapunk utolsó száma

Lapunk e számával búcsú-zunk olvasóinktól. Legköze-lebb augusztus 21-én jelentke-zünk. Addig is mindenkinek kellemes nyaralást, hasznos időtöltést kíván

a Közgazdász szerkesztő bizottsága

Mögöttünk a vizsgaidőszak
Fotók: Simonyi Tamás

TDK HÁZI KONFERENCIA, 1981

A TDK Tanács úgy határo-zott, hogy az 1980-81-es tan-év házi TDK-konferenciáját 1981. február 10-13. között rendezi meg. A dolgozatok be-adási határideje 1980. decem-ber 8.

A konferencia időpontjának megválasztásával lehetővé ki-vánjuk tenni a most íródó dolgozatok esetleges szerepel-tetését az OTDK-n. A verseny-en indulhat minden hallgató, a végzősök közül pedig mindazok, akik júniusig befe-jezték egyetemi tanulmányai-kat.

A szokásoknak megfelelően, diplomamunkával senki nem pályázhat. Felhívjuk mindenki figyelmét a határidő pontos betartására. A dolgozatokat három példányban kérjük be-adni, a borítólappal kerüljön rá a név, évfolyam, szak, lakcím, konzultens neve. Minden TDK-hoz egyoldalas tartalmi összefoglalót is kérünk mellékelni. Kívánjuk, hogy a most kö-vetkező nyarat, szakmai gya-korlatot jól használjátok ki! Ez, meglátásunk szerint feltét-lenül szükséges a konferen-cian való sikeres szereplés-hez.

Jó munkát, kellemes pihe-nést!

Közöljük, hogy az OTDK marxista szekcióját 1981 tava-szán egyetemünk szervezi. A titkári teendőket ellátására Lie-ner Pétert, a tudományos szocializmus tanszék adjunk-tusát kértük fel.

TDK Tanács

Függőben a nyári klub

Éveken át hagyomány volt a közgáz klubban, hogy — a főbb felsőoktatási intézmény klubjához hasonlóan — a nyá-ron „rendkívüli műszakot” tartottak. Általában hetenként háromszor került sor disco-műsorra, kisfilmek vetítésére stb.

A sorozat tavaly szakadt meg először — az egyetem re-konstruktív felmérése nem tette lehetővé a rendezvényne-ket. Az idei nyárról pedig még nem született hivatalos dön-tés: a végleges műszaki diag-nózis az épület teherbíró ké-pességéről, és méginkább, a tervezett nyári munkálatokról még hátra van, s addig a klub „üzemeltetése” is kérdéses.

Mindenesetre — lapzártá-kor — a klub vezetői ígérik, ahogy meglesz az engedély, a városban szétthintett plakátok sokasága tudatja majd ezt. Nemleges döntés esetén pedig valószínűleg a Kinizsi utcai kollégiumban kerül sor a heti három „közgáz-disco”-ra.

Eredményhirdetés szeptemberben

A II. félévben értékelt ta-nulmányi versenyek egyetemi eredményhirdetésére a szeptemberi tanévnyitó ünnepe-sen kerül sor. A díjak a pénz-lárban ez után vehetők át.

Miből lesz (ha lesz) a gólya?

Idén egyetemünkön összesen 1870-en jelentkeztek felvételi vizsgára. Ez a szám nappali tagozaton jelentéktelen csök-kenést (60 fő) mutat a tavalyi létszámhoz viszonyítva. Esti-levelező tagozaton 220 fővel kevesebb.

Az egyetem nappali tagoza-tára 943-an jelentkeztek. Kétszeres a túljelentkezés. Ezek közül 40-50-en, akik külföldi egyetemre kérték a felvételüket, a korábban le-zajlott vizsga eredményeként már felvételt is nyertek.

A felvételi vizsgatárgy alap-ján kb. 320 felvételiző szak-középiskolából, 620 pedig gimnáziumból jött. 1980-ban érettségizett a nappali tago-zatra jelentkezettek közül 678, 265 korábban szerezte meg az érettségi bizonyítványt. A je-lentkezettek közül fizikai származású 37 százalék, egyéb származású 63 százalék. Idén 55 SZET-tes indul felvételi vizsgán.

Szakmegosztás szerint a fel-vételre jelentkezettek közül

50-en a tanár A, 20-an a B, és 8-an a C szakra kérték a felvételüket. Általános köz-gazdasági szakra 880-an je-lentkeztek. Az előző évhez hasonló létszámban kérték más közgazdasági főiskolára való átirányításukat: 263 a Pénzügyi Számvetési Főiskolá-ra, 101 a Kereskedelmi Ven-déglátóipari Főiskolára és 301 a Külkereskedelmi Főiskolára.

Esti-levelező tagozatra 930 felvételiző jelentkezett. Okle-velesként másoddiploma meg-szerzésére 920-an kérték fel-vételüket egyetemünkre. Az esti-levelező tagozatra 500-an nyerneik majd felvételt, 200-an a felvételi vizsgát te-vők közül, és 300-an a máso-dik diploma megszerzéséért jelentkeztek. A felvételi arány itt azért olyan alacsony, mert a jelentkezők közül a felvétele-lyen sem szoktak többen meg-felelni. Elgondolkodtató pél-dául, hogy az esti-levelező ta-gozatra jelentkezettek 17,2 százaléka miért nem jelent-meg a matematika írásbeli felvételén.

A második írásbeli felvéte-lire június 24-én kerül sor, az egyetem épületében, dél-előtt politikai gazdaságtanból, délután pedig történelemből.

Már összeállították a felvé-telizedő bizottságokat. 15-15 bizottság felvételizedt a nap-pali és esti-levelező tagoza-ton. A bizottságok a nappali tagozaton 3-4, esetleg 5 tag-ból állnak. A bizottság elnöke, a két felvételizedt szaktanár, (matek és pg, vagy történe-lem), a KISZ képviselője, va-lamint egy középiskolai szak-tanár alkotja az öttagú bi-zottságot. Az esti-levelező ta-gozatra felvételizedt bizottsá-got általában két személy al-kotja. A bizottságokban szép számmal, (körülbelül 10-15-en) vesznek részt az egyetem vezető oktatói, docensek és egyetemi tanárok.

A szóbeli felvételi vizsgákra június 27-28-30, július 1-2. kerül sor, amikor is végleg kiderül majd kiből lesz a gó-lya.

— 4 —

Együttes ülés

Az egyetemi tanács és az egyetemi pártbizottság június 5-én együttes ülést tartott. Az ülés programján több fontos téma szerepelt. Foglalkoztak a kollégiumban folyó nevelő munka helyzetével. Az össze-állított írásos anyagot előző-leg széles körben vitatták meg a pártbizottság munkabizot-tóságai, kollégisták, nevelő ta-nárok. Foglalkozott az anyag a kollégiumok általános hely-zetével, a kollégiumi munka irányításával, az önkormány-zattal, a KISZ kollégiumi munkájával, a nevelő tanárok tevékenységével és a kollé-giumi közösség nevelő hatá-sával.

Az együttes ülésen is széles körű érdeklődést váltott ki a kollégiumi nevelő mun-ka. Megállapították, hogy a hatvanas évek határozott fej-lődést mutató tendenciával ellentétben jelenleg mintha a

kollégiumokból diákszállóvá fejlődőnek vissza ezek a kö-zösségek. Voltak akik, a kol-légiumi nevelő munka hatás-talanságának okát abban lát-ták, hogy a nevelő tanárok nem rendelkeznek megfelelő hatáskörrel. Felvetették a diákbizottsági önkormányzat esetleges megszüntetését. E szélsőséges gondolatokkal szemben azok a vélemények nyertek túlsúlyt, amelyek a hatékonyabb nevelő munka érdekében nagyobb és szoro-sabb együttműködésre hívták fel a KISZ-, a párt- az álla-mi és kollégiumi vezetést. Törekedni kell arra a jövő-ben, hogy a jelenlegi helyzet-ből kilépve a diákszállósint-re lesüllyedt állapotokról újra kollégiumi közösségekké fej-lődjének kollégiumaink. Új alapokra kell helyezni a kol-légiumi nevelő tanári munkát és szem előtt kell tartani azt

a szempontot is, hogy csakis fegyelmetett jó egyetemi kö-zösségi munka jelenlétében követelhetjük meg a színvo-nalásabb kollégiumi életet. A napirendi Szarvas László pártbizottsági titkár azzal zár-ta le, hogy a javító szándék-kal most meginduló kollé-giumi nevelő munka témájához — melyhez fokozott segítsé-get kíván nyújtani a párt és a KISZ —, két év múlva visz-sza kell térni e munka min-ősítése érdekében.

Második napirendi pontként az együttes ülés megtárgyalta a magyar felsőoktatás helyze-te és fejlődésének irányai cí-mű tervezetet; melyet az Ok-tatási Minisztérium felkérésé-re vitattak meg többek közt az egyetemünkön is sorra ke-rülő átszervezés, intézetesítés szempontjából.

Ezen az értekezleten adott tájékoztatót Dobrovits Iván rektorhelyettes a rekonstruk-ció jelenlegi állásáról és a nyáron sorra kerülő munkála-tokról. H.

Szakszervezeti választások után

A SZAKSZERVEZETI BI-zottság által előterjesztett és a szakszervezeti tanács által jóváhagyott javaslatoknak megfelelően az egyetemi szak-szervezeti alapszervezetben komoly változások történtek. Az egyetemi szakszervezet ön-álló költségvetéssel rendelke-ző alapszervezetként működik a jövőben, amelynek élén to-vábbra is a szakszervezeti bi-zottság áll, mint operatív irá-nyító és végrehajtó szerv. Az alapszervezet legfelsőbb irá-nyító és képviselői szerve az egyetemi bizalmi testület, amely az összevont taggyűlés helyett gyakorolja a döntési, az egyetértési, a véleményezési, az ellenőrzési és képviselői jogot. Egyidejűleg megszűnt a szakszervezeti tanács. A kari, illetve a karokon kívül műkö-dő (hivatási, könyvtári, nyug-díjas) alapszervezeti vezetősé-gek a jövőben munkahelyi bi-zottságként (rendszerint öt taggal) funkcionálnak, illetve feladatkörüket a főbizalmi ve-te át. Munkahelyi bizottságok az általános kar, ipari kar, ke-reskedelmi kar, gazdasági igazgatóság, nyugdíjasok. Ön-álló főbizalmi: központi hiva-talok, könyvtár, Közgazdasági Továbbképző Intézet. A mun-kahelyi bizottságok és önálló főbizalmiak az adott mun-ka-helyen működő bizalmi tes-tületek jogait és kötelességeit gyakorolják a testületek két ülése között. Az új szervezeti forma szerint a szakszervezeti bizottság elnöke és titkára kö-

zött az irányítással, képvise-lettel stb. kapcsolatos felada-tok a jövőben nálunk is az or-szágos gyakorlatnak megfele-lően oszlanak meg.

A változásokkal járó sokirá-nyú feladatoknak a megoldá-sához értékes elvi és operatív segítséget nyújtott a Pedagó-gus Szakszervezet illetékes osz-tályvezetője.

A szervezeti változások té-nyre jelentősebb problémákat ott okozott, ahol megszűntek az alapszervezeti vezetőségek és helyükre főbizalmi választottak. E tekintetben a legtöbb nehézség a Nyelvi Intézetben jelentkezett. Itt, a mintegy száz szakszervezeti tag a kialakult gyakorlatra, a nagy létszámra, a helyi elkülönülésre, sajátos problémákra hivatkozva sze-rette volna elkerülni a kari munkahelyi bizottsághoz való csatlóást.

A KÉSZÍTETT ÜTEMTERV-NEK MEGFELELŐEN a vá-lasztásokra három ütemben és három szinten került sor: ápri-lis 20-ig megtörtént a bizalmi és bizalmi helyettesek választá-sa; május 7-én befejeződött a munkahelyi bizottságok és főbizalmiak választása; május 29-én pedig sor került az egy-etemi választói értekezletre, ahol megválasztották a szak-szervezeti bizottság elnökét, Szép Jenőt és titkárát Selme-ci Lajost, a tizenegytagú szak-szervezeti bizottságot (Balázs Géza, Baricz Rezső, Banka Pálné, Karbuczky Károlyné,

Kostyál Rezsóné, Mihály Al-bert, Szakáts Sándor, Szerletics József, Zombai Ildikó); a szá-mvizsgáló bizottságot (elnök Tóth Ferenc, tagjai Méhes Fe-rencné, Angyal Mária); a tár-sadalombiztosítási tanácsot (elnök Karbuczky Károlyné, tagok Dénes Magdolna és Lo-vász Andrásné); a munkaügyi döntőbizottság elnökét (Riesz Miklós) és tagjait, valamint a SZOT-kongresszus küldötteit Kreskay Ferenc és Selme-ci Lajos személyében.

A szakszervezeti bizottság tagjait és egyéb tisztségviselő-ket a választási értekezlet egy-hangúlag, általában nagy szó-többséggel választotta meg.

Az értekezleten színvonalas vita bontakozott ki a szaksz-ervezeti bizottság beszámolója-ról, amelyet kisebb kiegészíté-sekkel jóváhagyólag tudomás-ul vettek. A választások so-rán bizonyosfokú egyet nem-értés volt tapasztalható egyes választási elvekkel kapcsolat-ban (például ki tekinthető megválasztottnak a leadott sza-vazatok alapján). A konkrét javaslatokkal kapcsolatban a szakszervezeti bizottságba de-legálendő fizikai dolgozó sze-mélyével összefüggésben ala-kult ki vita.

Végül is a szakszervezeti vá-lasztás eredményesen zárult. A vezetőségek összetétele bi-zonyított arra, hogy a szak-szervezeti munka a korábbi eredményekre építve folytat-ható.

„IKAROSZNÁL MAGASABBRA”

„Jöjj szép leány, bátor legény;
Nézzük ki áll fel ellentünk,
Vár ránk az út, jöjj hát velünk,
Egységesen csak győzhetünk,
Száz éve már így szól a dal,
Száz éve szól szüntelen
Száz éve már úton vagyok.

(Bródy János: Száz év)

Hogyan is kezdjen az ember a mondanivalójához, amikor lépten-nyomon arról hall, arról olvas, amiről írni szeretne — másképpen, még szebben, még meggyőzőbben... a legjobban. Hiszen minden újság borítóján ott szerepel Bertalan és Valerij!

Úgy érzem, vannak olyan napok az egyes nemzetek életében, amelyeken több szív dobog együtt, mint általában. (Ilyenkor kiváltképpen nehéz feladat vizsgákra készülni.) Őnepek ezek, melyekből sohasem részesedik mindenki. Vannak, akik rajtuk kívül álló okokból, egyféle történelmi hátrányos helyzetből nem képesek ezeket érzékelni. Akik csak szubjektív okokból nem — nos vessenek magukra. Szegényebbek maradnak. Mi, részesedni akarók, befogadni képesek azonban cinkos, boldogan-büszkén összekacsintó leveleket írunk egymásnak a jeles napokról, az első magyar űrrepülőcsoport eseményéről.

Jeles napok! Nincs ebben semmi álpátosz, semmi erőltettség. Noha sikerült több ünnepünket, sikerünket idégenné tenni az emberek előtt — és az elmúlt években túlságosan ironikusan bántunk a magyar szóval, az önbecsüléssel — mindez nem zavar bennünket Bertalan és Valerij köszöntésében. Aki az egész felhajtás nem érdekel, akik csak akkor hajlandók foglalkozni az űrhajózással, amikor őket lövik fel — tartózkodhatnak. De mi, többi huszonéves, generációnk életébe beírhatjuk: az űrhajózás korában nőttünk gyermekből ifjúvá, már majdnem felnőtte. Mi oly sok álunk után keltünk fel szomorúan — mert csak ott lehetünk hazánk első űrhajósai... És soha szomorúbb ébredés, és soha másért ne legyen öles betűs címlap a Népszabadság, soha másért ne legyen különkiadás — csak még jobb hírért!

★

Szerencsés embernek tartom magam, mivel az űrkutatásról szóló könyvek egész tárházával rendelkezem. Hálával gondolok — és azt hiszem, nem állok ezzel egyedül — Verne Gyulára, Csató Istvánra, Kulin Györgyre, az Orion-film-sorozatára, Oriana Fallacira és a többi népszerűsítőre. Azt hiszem, hogy az ő tevékenységük most nyer igazán tartalmat számunkra, magyarokunk. Oriana, a csodálatos olasz újságíró klasszikus könyvet írt az űrhajózással. A kozmonauták felkészülésének éppen hogy nem emberfeletti nehézségeit az ő közvetítésével érthetjük csak meg. Végigjárva az edzőtereket, megismerve a próbákat, így summázza véleményét: „Szerintem az űrhajós automatikusan hős is. Abból az egyszerű tényből következőleg, hogy űrhajós.”

Hajlamosak vagyunk elbagatelizálni a dolgokat. Nem ismerjük a világot mint egészet elvárható módon. Nincs kedvünk kiemelkedni a hétköznapi szükségesség-rossz énközpontúságból. Egyre nehezebben szakadhatunk el régi szemléletünkől, egyre nagyobb nehézkedés szorít sok-sok embert a hétköznapihoz. Pedig a Föld csak bölcsője az embernek. Így szokhatjuk meg, így vélhetjük üres rutinnak a gyarapodó úrrepülőket. Pedig a rutin részein ott leselkedik a páratlan veszély. Bár szakemberek ezrei és a legkorszerűbb gépek segíti az űrhajók útját, mégis megremeg az szívünk, amikor a begyűjtött hajtóművek feldübörögnek. Még távol állunk a kockázatmentességtől. Főleg akkor érzi ezt a kívülálló, amikor az űrhajót ölelő állományzat szétröppenik, és már minden a hajtóműveken múlik egy pillanatra. A hordozórakéták teljesítménye csak a hő- és vízi erőművek teljesítményével hasonlítható össze. A holdexpedíció rakétájának teljesítménye kétszeresen felülmúlta a Mátra-vidéki Hőerőmű 800 MW-os teljesítményét. Hárommillió átlagos személygépkocsi teljesítménye...

★

Azokról se feledkezzünk meg, akik megjósolták, hogy a lapunk, a Közgazdász is foglalkozik majd Farkas Bertalan és Valerij Kubásov utazásával. Az az igazság, hogy közgazdaságilag is indokolt ez a néhány sor. Nem kell más, mint picike tudományos nyitottság — és mindenki beláthatja: az űrkutatás ma már egyre bővebben fizeti vissza a tudomány és technika legkorszerűbb vívmányait a népgazdaságnak a saját eredményeivel. Olvasóink szabad óráira szeretném ajánlani Kőháti Attila gazdag tartalmú könyvét, „Az űrkutatás a Föld szolgálatában” címmel. Meglepetései kétségbevonhatatlan bizonyítékok. Az űrkutatás gazdasági tendenciái két fő irányban hatnak:

1. Az űrből jobban meg lehet ismerni a Földet. Ez furcsán hangzik, de annál igazabb. Mit nyújt az orbitális geometria? Globális áttekinthetőség — korlátlan információátadás — nagy léptékűválaszték — gazdaságosabb színes fényképezés — gyors értékelési lehetőség. Nem véletlen, hogy fejlett és fejlődő országok állandó rendelésekkel látják el a kísérleti programokat. Az annyi mindentől tanúszkodó fotók felmérhetetlen haszonnal járnak az ásványkutatók, a mezőgazdák számára. Az űrhajósok számos esetben felülmúlják a műszereket. Hihetetlen, de természetes ott fenn, hogy a kozmonauták bizonyos esetekben lelátnak a tengerek fenekére. Az űrben a látásélesség hihetetlen mértékben fokozódik. Az űrhajós 4000 kilométer átmérőjű, Európa nagyságú területet lát be, de túlszárnyalva az automatikát, egyidejűleg képes összpontosítani a figyelmét a legfontosabb részletekre, anélkül, hogy közben az általános képet figyelmen kívül hagyja.

2. Az űrhajózás költségeinek hatékonysága egyre javul. Persze az űrhajózás ma még fantasztikusan drága. A húsz-negyven emelet magaságú űrhajóból egyelőre még csak három-négy méteres kabin érkezik vissza. De egyre nő a hasznos terhelés. Még nagyobb jelentőségű azonban a használat idejének növekedése. A Szaljut-6 űrállomás egy napra jutó költsége összehasonlíthatatlanul kevesebb, mint az addigi űrhajók, illetve űrállomások egy napra jutó költsége. A ma használatos, egyszeri utazásra alkalmas Szozuz és Apollo típusú űrhajókat még ebben az évtizedben felváltják az űrsiklók, melyek többször felhasználhatók, mint amennyi űrrepüléséig egyáltalán volt. Erre az évtizedre tervezik a 30-40 méter átmérőjű, 100 tonnás, 12-14 személyes űrállomások felbocsátását.

A lehetőség, két korlátlanul lehetne sorolni — és meg is valósítani, ha az emberiség véglegesen a zöld alternatíva útjára léphetne!

B. G.

A KISZ-bizottság az AIESEC-ről

A KISZ-bizottság legutóbbi ülésén döntött a következő évi, 1981-es AIESEC-kiutazás feltételeiről, valamint a másodszori kiutazás kérdéséről.

A határozat megerősített egy korábbi KISZ-bizottsági határozatot, miszerint a kiutazást eddig elbíráló rendszer összességében jól teljesíti feladatát: biztosítja, hogy az egyetemen többen teljesítsék jussanak kiutazási lehetőséghez. A menetközben felmerült részproblémák (a figyelembe vett teljesítmények között kisebb súlyaránytalanságok, a nyelvi tudás írásbeli teszteléstől történő megítélése, stb.) nem indokolják sem a pontozási rendszer elvetését, sem alapvető felülvizsgálatát. Másrészt a javított változat kidolgozása egyelőre csupán a jelenlegi forma problémáinak feltárásánál, vagy a még ki nem munkált ötletek ütköztetésénél tart. Ezért a KISZ-bizottság döntése szerint a jövő évi kiutazáshoz az idén alkalmazott kiválasztási rendszer változtatás nélkül lesz érvényes. Egyidejűleg a KISZ-bizottság javasolja a — reményes szerint megalakuló — AIESEC Nemzeti Bizottságnak, a felmerült ésszerű javaslatokat építse be a rendszerbe.

A másodszori kiutazás kapcsán egyetemeszerte kialakult

széles körű vita olyan tényeket és érveket hozott felszínre, amelyek azt bizonyítják, hogy a másodszori kiutazás a jelenleg alkalmazott feltételek mellett olyanokat vont meg a gyakorlaton való részvételtől, akik sokoldalúan, a kiválasztási szisztéma szerint is kellőképpen bizonyították arra való érdemességüket. A másodszori kiutazáshoz szükséges pótlólagos feltételek (hogy csak az egészen kiemelkedő teljesítményt nyújtók jussanak e rendkívüli lehetőséghez) kidolgozása ma még csupán az előcsatározásoknál tart. Ezért a KISZ-bizottság úgy döntött, hogy 1981-ben nem lesz másodszori kiutazás. Egyidejűleg pedig megbízza az AIESEC Nemzeti Bizottságot a másodszori kiutazás szabályainak kidolgozásával.

A KISZ-bizottság által, május 14-én, rendezett nyílt vitán résztvevők (többségükben az AIESEC-ben jelenleg dolgozók) összegezték elgondolásaikat az AIESEC működési kereteiről, a döntések és a felelősség AIESEC és KISZ-bizottság (egyetemi és központi) közötti elhatárolásáról. Az elképzelésekkel a KISZ-bizottság egyetért. Gyakorlati megvalósításukhoz szükséges engedély és támogatás megszerzéséért a KISZ-bizottság és az AIESEC elnöke közösen fog a KISZ KB megfelelő szervezeteivel kapcsolatba lépni. Pozitív fogadtatás esetén a megalakuló AIESEC Nemzeti (és helyi) Bizottság jelentős önállóságot élvező, döntéseiért felelősséget viselő testületté válik.

Bihari Péter

KISZ-biz. tanulmányi felelős

A pedagógusnapl ünnepségen

Fotó: Pullai Árpád

Információs anket

Az egyetemi állami és pártvezetés nevében dr. Csizmadia Ernő rektor és dr. Szarvas László párttitkár választott május 28-án, szerdán az elmúlt időszakban felmerült kérdésekre, problémákra.

A tájékoztató első felében dr. Csizmadia Ernő elmondta, hogy igen sok kérdés az egyetemi kereteken túlmutató témát érintett (például a VI. ötéves terv várható irányelveit), éppen ezért ősszel külön gazdaságpolitikai és társadalompolitikai kérdésekkel foglalkozó anketot szerveznek majd, megfelelő külső meghívottakkal.

A továbbiakban a rektor „hazai” (egyetemi) kérdésekre válaszolt. Ezek közül is elsőként a közeljövőben várható átszervezésekkel kapcsolatos esetiaggó gondalmakra reagált. Mint mondogta, bár a határidő viszonylag szűkös, hiszen a Minisztertanács határozata értelmében a szervezeti változtatásoknak 1982 végéig meg kell történniük, az egyetemi vezetés mégsem fogja elszüntetni a kitarító türellemmel, a vélemények széles körű figyelembevételével, többségi egyetértés után fogja majd megtenni az egyes lépéseket, összhangban az Egyetemi Tanács és a Pártbizottság irányelveivel. Nem kell tehát holmi „kulisszák mögötti” megegyésektől tartani.

Az óralátogatások kapcsán kifejtette, hogy az egyetemi vezetés továbbra is hasznosnak tartja a rektori és a dékáni óralátogatásokat, s annak gyakorlatáról a jövőben sem kívánna lemondani. „Az óralátogatás tájékoztató jellegű, a vezetés számára, és hatással van az oktatás színvonalára is” — mondotta ennek kapcsán a rektor. „Feltett szándékom — tette mind-ehhez hozzá —, hogy a következő félévben valamennyi kinevezett adjunktus óráját megnézzem”.

Az esti-levelező és a mérnök-közgazdász képzés egyenletességével, gyakorlati színvonaltalanságával egyetértett és válaszként elmondta, hogy kialakult konkrét recept pillanatnyilag nincs („olyan kérdés ez, amiben egyelőre csak saját erőből számíthatunk változásra”), mindenesetre valamilyen lépésre az egyetemi vezetés, ha csak próbaképpen is, mindenképpen elszánja magát (pl. a levelezőkészítési esetleg egy kéthetes „intenzív kurzus” tartásának), mert néhol a helyzet már gyakran tarthatatlan.

Az őszi munkákról Vadász István a rektori hivatal vezetője adott rövid tájékoztatót. Az idén a taborokra nem központi szervezésben kerül sor — a karok maguk kötik a szerződéseiket és így ősszel a hallgatók összesen négy helyen lesznek majd; szeptember 7-12. között az első évfolyam a Siófoki Állami Gazdaság két taborán osztózik, idején szeptember 13-tól a ker. kar és az ipar kar egy része, míg a két kar többi hallgatói Kunbajára mennek. Az általános kar Kalocsán környékén dolgozik majd. Befejezésül Vadász István megmondta, hogy a szürettel kapcsolatos összes tudnivalót a hallgatók írásban megkapják a nyári, beiratkozási értesítéssel együtt.

Az információs anket második felében Szarvas László tájékoztatót a különböző egyetemi-mozgalmi kérdésekről. Emlékeztetett, hogy igen zsúfolt félév áll mögöttünk (párt-, KISZ- és szakszervezeti választások, április 4-i, május 1-i ünnepségek, stb.). A felvetések közül először azokra reagált, amelyek a kongresszusi határozatok végrehajtásának megszervezését sürgetik. Mint mondogta, felvetésekből úgy tűnik, nem jutott el minden párttaghoz az egyetemi párt-vezetésben az elhelyezkedés, amely a határozat megismertetését elsősorban a tagság öntevékenysége alapozta. Hozzátette, hogy a végrehajtás további szempontjait, tartalmi kiemelését az illetékes felsőbb pártvezetéstől az egyetemi pártbizottság júniusig kapja majd meg. Minderről a jövő félévben több és direkttebb akciót kíván szervezni az egyetemi pártvezetés.

A párttagfelvétel kapcsán Szarvas elvtárs hangsúlyozta, hogy továbbra is fontos a taglétszám bővítése, különösen a hallgatók körében — ebben a vonatkozásban semmiféle visszalépésről, vagy tartózkodásról nincsen szó. A tagdíjbesorolás körül tapasztalható helyenkénti elégedetlenségre válaszul elmondta, hogy nem történt egyéb, mint az érvényes párttagdíj megfizetése. Tehát nem „túlteljesítés”, pusztán az előírások betartása. Hozzátette, hogy ezen előírások néhány kitételével az egyetemi pártvezetés sem ért maradéktalanul egyet — minderről tájékoztatták az irányító szerveket.

Szarvas elvtárs utalt rá, hogy bár az április 4-i ifjú-sági nagygyűlés nem egyetemi kezdeményezés eredménye volt, továbbá a mozgósítási arány (400 fő) kapcsán esetleg lehetnek fenntartásaink, az azonban mégiscsak elgondolkoztató, hogy a közel 2500 hallgatóból alig több mint húszan jelentek meg. Alkalmassint olyan gyengeségekre is utaló jel ez, amit nem lehet csak egyszerűen egy akció külső és kötelező jellegének felelni.

Jó ellenpélda minderre május 1., ahol egy kicsit koncentráltabb mozgósítással az utóbbi évek egyik leg-tömegesebb, legpolitikusabb felvonulásának lehettünk tanúi. (A kerületi párt-vezetés részben részben az egyetemmel a május 1-i aktív részvételért.)

Befejezésül Szarvas elvtárs tájékoztatót arról, hogy a felsőoktatási rendszerrel kapcsolatos Oktatási Minisztériumi előterjesztést a végrehajtó bizottság és az egyetemi tanács június 6-i együttes ülése tárgyalja majd — bővebb információra e kérdésről csak utána számíthatunk.

— S

Egy titokra fény derül

„Mennyi kedves, szép titok van” olvastam a mottóval választott Petőfi vers egyik sorát, amit nem véletlenül választott a tanulmányíró, különösen figyelemre méltó munkájához. Mert valóban is mennyi felderítetlen titok, rejtély található történelmünkben. Egyiket-másikat a legenda szálaival kötötte a titkokat feloldani vágyó ember valóságos világához, ha más módját nem találta, mert a nyomokat mindörökké elsöpörte az idő, a kutató ember szeme elől.

Július 31-én lesz 131 éve, hogy elvesztettük Petőfi Sándort. Tudjuk a nép nem hitte, hogy nemzeti hősi halálra, a segesvári ütközet után nincs többé. Képzletben megélte, hogy becsült katonaként házába tér. De a tudomány sem nyugodott. Bizonyosságot akart szerezni a költő hősi haláláról, elhantolásának pontos helyéről. Könyvtárra való irodalom bizonyítja, hányan vélték a Petőfi-titkot megfejteni, de amikor egyik-másik hipotézis bizonyításul a régészek vállatára fogták a székyföldet, az minden alkalommal konokul hallgatott. Ezáltal azonban úgy tűnik, történelmünk e titka végre feltárul.

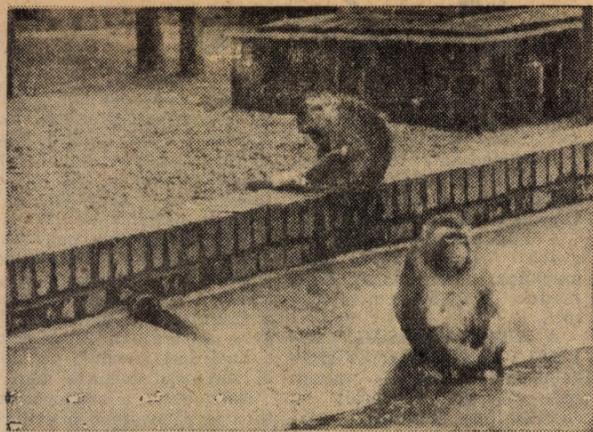
A Petőfi-titok megfejtésére vállalkozó tanulmány írója nem irodalomtörténész, nem régész, hanem egy olyan gyakorlati szakember, aki hosszú évtizedek során a helyszínes bűncselekmények feltárásával szerzett nagy tapasztalatokat. A kriminalisztika témakörében Krajczár Gyulának több cikke, tanulmánya jelent meg. Sőtér István akadémikus a tanulmányíró ér-

deklációs köréről tudomást szerezve, valamint egy tankönyv kapcsán — amely „A helyszíni szemle: kulcs a tettes logikai kódjához” címmel jelent meg és pályadíjat nyert — hívta fel a figyelmet a témára, amely éppen a helyszíni kérdéseivel van összefüggésben.

— Hogyan kezdett ehhez a munkájában bizonyos fokig rendhagyó helyzetnek a feltárásához? — fordultam kérdéssel Krajczár Gyulához.

— Mindenekelőtt alaposan áttanulmányoztam Dienes András: Petőfi a szabadságharcban című könyvét, amely 1958-ban jelent meg Sőtér István szerkesztésében. A könyvben, amelynek kriminalisztikai szempontból való véleményezésére Sőtér professzor úr kért fel, ellentmondásokat fedeztem fel az adatok között. Dienes András a helyszínen végzett (1949-1956) kutatásai alapján nemzeti költőnk sírhelyét az általa „Ispánkút”-nak elnevezett — ma már nem létező —, tereptárggyal, illetve környezetben levő tájjal azonosította. Dienes András „Ispánkút” hipotézisét előre elgondolt prekoncepció alapján állította fel, döntő adatszolgáltatója Gheroghe Barsan elmondása alapján, aki apjától hallotta, hogy „Fintina Spanului”-nál halt meg Petőfi Sándor és a kút az Ispán kútja. Véleményem szerint okfejtését bizonyítja a segesvári csata után Heydte osztrák császári ezredes helyszíni jelentése, aki Petőfi holttestének helyét Springbunnen névvel jelölte meg, mely Dienes fordításában: szökőkút. Tehát:

Az utolsó előtti év...

Na tessék, itt is egy bolha...

Ifjúságmozgalmi pályázat

A KISZ Központi Bizottsága és a Magyar Utörök Szövetségének Országos Tanácsa az 1930. évre újra meghirdeti az ifjúságmozgalmi pályázatot azzal a céllal, hogy lehetőséget adjon az ifjúságmozgalmi munka eredményeinek, tapasztalatainak, módszereinek feltárására, hasznosítására és széles körű elterjesztésére, illetve hogy elősegítse a KISZ tagjainak, aktivistáinak, vezetőinek sajátos egyéni feladatvállalását, irányított önképését. Pályázatot a következő témakörökben lehet benyújtani:

ELETKORI ÉS MOZGALMI ÁTMENETEK

A KISZ alapszervezetek feladatai, munkaformái és módszerei az utörömozgalomból a KISZ-be, az általános iskolából a középiskola, onnan a felsőfokú tanintézetekbe, illetve az iskolákból (általános, közép- és felsőfokú) a munkahelyre történő át lépésben, beilleszkedésben.

AZ ÉRTELMSÉG KÖZLETTI FELELŐSÉGE

A KISZ-szervezetek feladatai az értelmiségi fiatalok társadalmi-közéleti aktivitásának növelésében. Az eszmei-politikai nevelő munka feladatai, színterei, formái, módszerei a felsőoktatási tanintézetekben és a munkahelyen. Az értelmiségi fiatalok részvétele a közéletben.

FIATALOK A LAKÓTERÜLETEN

A lakóterületi KISZ-munka sajátosságai az apró falvakban, városokban, lakótelepeken. A KISZ-szervezetek feladatai a lakóterületen élő fiatalok érdekvédelmében, érdekképviseletében, szabad idejük hasznos elöltésének szervezésében, életmódjuk alakításában. A KISZ-szervezetek munkaformái és módszerei a bejáró, ingázó fiataloknak a közösségi életbe történő bevonásában.

A KISZ Központi Bizottsága elsősorban azokban a témákban várja a KISZ tagjainak, vezetőinek tapasztalatait, javaslatait, amelyek az 1930/31. évi akcióprogramban is fontos szerepet kaptak. Az ajánlottakon kívül természetesen a pályázat minden résztvevője feldolgozhat bármely kapcsolódó témát. A pályázatra tanulmányok, riportok, módszertani elemző anyagok, dia, diaporáma, film, hanganyag stb. nyújthatók be, legfeljebb 20 gépelt oldal terjedelemben, vagy maximum 30 perces időtartamban. A pályázaton részt vehet minden KISZ-tag, illetve a fiatalok nevelésével hivatásszerűen foglalkozó, vagy társadalmi megbízatású fiatalok körében tevékenykedő 35 év alatti személy, egyéni pályaművel, vagy alkotócsoportok (pl. KISZ-csoportok, KISZ-vezetőségek, tudományos diákkörök, ifjúsági vitakörök stb.) kollektív pályaművel.

A pályázat jellegű. A pályamunkák jellegét és a kategória megjelölését (I., II., III. kategória; lásd később) a borítékon és a pályamű címfelületén kell feltüntetni. Ezzel együtt kell beküldeni egy lezárt, kis alakú borítékot, amelyen a fentiek ismét szerepeljenek. A borítékban pedig a szerző (szerzők) nevét, címét, munkahelyét és beosztását tartalmazó frászt kell elhelyezni.

A beérkezett pályaművek elbírálása az alábbi csoportosításban történik:

I. KISZ-aktivisták, KISZ-tagok alkotásai (kivéve a következő II-III. csoportokba tartozókat);

II. egyetemi, főiskolai hallgatók, közép- és felsőoktatási intézmények fiatal oktatói és tudományos munkakörben dolgozó fiatalok; illetve a fiatalok nevelésével hivatásszerűen foglalkozó vagy társadalmi megbízatással a fiatalok körében tevékenykedők munkái;

III. a KISZ függetlenített apparátusában dolgozó munkatársak pályázatait.

Az I. és II. kategóriába tartozó pályázatokat a KISZ megyei, illetve budapesti bizottságaihoz, a III. kategóriába tartozókat pedig a KISZ KB Politikai Képzési Osztályára kell küldeni 1930. november 30-ig.

A beérkezett pályázatok értékelése — az apparátusi kategória (III.) kivételével — két lépésben történik. Először a KISZ megyei (budapesti) bizottságai a hozzájuk érkezett munkák közül kategóriánként kiválasztják az 5 legjobbat, javaslatot tesznek a rangsorolásra, és ezeket elküldik a KB Politikai Képzési Osztályára 1930. december 31-ig.

A KISZ KB a beérkezett pályázatokból — a bíráló bizottság döntése alapján — kategóriánként az első tíz művet jutalmazza.

Csoportonként az I. díj 5000 Ft, II. díj 4000 Ft, III. díj 3000 Ft, IV. díj 2500 Ft, V. díj 2000 Ft pénzjutalom.

A VI-X. helyezettek minden csoportban tárgyjutalmat kapnak. A megyei (budapesti) bizottságok a KB által nem díjazott pályázatok szerzői között további jutalmakat oszthatnak ki. A pályázat országos és megyei eredményhirdetése és a díjkiosztás az 1931. évi forradalmi ifjúsági napokon lesz. A díjazott pályaművek mozgalmi hasznosításáról, esetleg publikálásáról a KISZ KB gondoskodik.

véget ért. A Közgazdász május 15-i számában írtam, hogy harmadévesnek lenni úgy tűnik eléggé érdekes, de sajnos múlandó állapot. A tapasztalatok ugyan most érnek be, de már közelednek az érdeketlen búcsú elháríthatatlan viharfelhői is. Összefoglaltam három év néhány hasznosítható tapasztalatát és most továbbiakkal szeretném kiegészíteni azokat.

Boródi Ferenc így írt az egyetemről „az utolsó szó jogán” június 5-én: „Vádolom, mert az itt tapasztalt légkört — amit egyébként nem győztünk kritizálni — nem fogom megtalálni a munkahelyemen.” Sajnos tökéletesen igaz van. Gondolkodva nézem Halász Géza rajzát, a töltőtollbetétként szolgáló diákújságról arcán megértem szavait. A néhány esetleges, a szabályt erősítő kivétel-retorizáció ellenére büszkén-szabadon élünk itt a Közgázon (legálábbis a szorgalmi időszakban). Sokan felismerték-felismertik az egyetemi egyenjóság lényegét. Nem céltalan lógásban, dacban, a közép-

kolás kötöttségek hiányában — hanem az egyenjogú hallgató-tanár kapcsolat lehetőségében. Félreértés ne essék, csak lehetőségről beszélünk. Egyik fél sem mondhatja el magáról, hogy valamennyi tagja igényli és megadja ezt. Csak azt hangsúlyozom, hogy a közeli és lényegi tanár-hallgató kapcsolatot a lehető legtöbbre tartom. Ne csak a vizsgákon, előadásokon találkozunk a vezető tanárokkal. Maximalizmus? Maximalistáknak kellene lennünk. De hát sokakat még a szakszemináriumuk sem érdekel.

„Itt volna a helye”

A jó érdekltség két oldala a hatásos ösztönzés és a reális felelősség. Az érdekltség pedig a gazdaságban már nélkülözhetetlen alapfogalom, tényező. Miért hiányzik az oktatásból? A válaszhoz majd hozzáfűzzük, talán jobb is, hogy hiányzik.

Az érdekltség, a differenciáltság színvonalát lehetővé teszi, hogy néhányan (?) a

legcsekélyebb erőfeszítés nélkül elvégezhessék az egyetemet, lejárta a külvilág és kicsit a belterület előtt az önálló tanulás tág terét. Olyan eredményesen működik, hogy egy (kiváló eredményeket teljesítő) diák megjegyzi: elgondolkodhatok azon, hogy jobban tanuljak-e, a magasabb ösztöndíjért — de ugyanazzal az erőbefektetéssel külön munkán sokkal több elnyújthoz jutok. Nem sokat nyújtok anyag esetén felettből megmondandó a választás.

Az alternatív tárgyak hasznosságát alaposan megkérdőjelezi az alacsony követelmény, az aláírás, illetve a kegyetlenül hangzó „megfelelt”. Általában a jegyek sem ösztönöznek megfélelően. Sőt egyáltalán nem ösztönöznek, mert nem teremtenek érdekltséget — azon is túl, hogy realitásuk csekély. A jegyek realitásán én két dolgot értek. Realitás önmagában, egy-egy tantárgy esetében, és realitás egy indexlap összes jegyében. Ez utóbbiban halmozódnak a hibák, noha átlag jön ki, de egy-egy negatív eltérés egész félét leront.

Az indexben érdekes dolgokat lehet látni. Egyik érdekes tapasztalat az átlagok emelkedése elsőtől jelen esetben a harmadik végéig. Ebben nem csak a követelmények csökkenése (?) és a hallgatók tapasztalatának gyarapodása játszik szerepet, hanem az oktatás, hatékonyságának javulása is. A következtetés kétoldalú. A felsőbb évfolyamokon sikeresebb az oktatás. Az alsóbb évfolyamokon, főleg elsőkben kevésbé hatékony. Pedig az egyetemet az első éven kell kezdeni. Magyarországon az elhelyezkedésnél keveset számít az iskolai tel-

jesítmény — ugyanakkor például az Egyesült Államokban nagyon komoly jelentősége van annak. Ha ez nálunk is érvényre jutna, akkor már a tanulásnál is fontos érv lenne. Az aláírások rendszere, az osztályzatok túlzott leértékelése nem megalapozott pedagógiai állásfoglalás — véli több tanárunk, oktatónk is. Természetesen azt kell előbb elérni, hogy az osztályozás minél realisabb alapokon nyugodjon, mivel annál inkább tudjuk azt elismerésre felhasználni.

Egy lehetőség

A harmadik éven az agrár szakosok megismerkedtek egy újszerű szemináriummal. Az agrárgazdaságtan tárgy gyakorlati foglalkozása ugyanis nem előadaskövető jellegű, hanem attól eltérő témákkal foglalkozott. Sok, többnyire friss irodalmat kellett elolvasnunk az agrárgazdaságtan témaköréből, a vitás kérdésekről és órán feldolgozunk. Ha több időnk lett volna a többi tárgy mellett, biztosan jobban sikerült volna a tervek megvalósítása, de a célt így is elértük. En így nevezném ezt a módszert, hogy „irányított önálló tanulás”. A második félévben pedig olyan feladatot kaptunk, amitől eleinte csak berzenkedtünk — de amellyel jól jártunk. Egy mezőgazdasági nagyüzemet szálltunk meg, több csoportot alkotva, egy-egy kérdésre szakosodva. Remekül éreztük magunkat, mivel olyan témáról írtunk, és kérdézőkördtünk, amely élesen érintette a felkeresett személyeket. Mi viszont veszténivaló nélkül kérdézőkördtünk, ismerkedtünk a valósággal...

Gondolatszilánkok

Véleményem szerint jó dolog az, ha van fölöttünk egy évfolyam, kiváltképp egy velünk egyező szak — és tanácsokat kérhetünk tőlük. Ebből a szempontból — hálával gondolunk a most búcsúzó negyedik agrárosokra. Sokat segítettek nekünk. Ők is elmondták, hogy szükség van, nagy szükség van a tanárokkal való kapcsolatokra egy-egy szaknak, csoportnak is. Megnyugtattak bennünket, hogy gyakorlatilag képtelenség valamennyi lehetőséget időben felismerni. Panaszkodtak, hogy éppen az utolsó éven van a legtöbb tényleges óra, szinte ekkor igyekeznek behozni lemaradásukat a különböző tanszékek. Nem lehet minden órára bejárni és közben szakdolgozatot írni, munkahely után nézni. Azt is felvetették, hogy talán néhány „laza” öt éves szak négy és fél évesre csökkentésével el lehetne érni más „zsúfolt” négy éves szakok fél évvel történő meghosszabbítását — és az első részben kezdődött ördögi kör bezárult.

Balázs Gusztáv

Forró napok a Kinizsiben

Velencei alkony. Fotó: Balázs Gusztáv

„Megtaláltuk a forrást; „Ispánkút” így kereszteltem el a tájat”, írja könyvében Dienes annak ellenére, hogy hangsúlyozta az általa vizsgált útszakaszon szökőkút, ugrókút stb. nem volt és azt megerősítette a geológus szakértője is. Konceptiója tévedését azok az ásatások is igazolták, amelyek a magyar és román tudományos akadémia megbízásából a megjelölt helyen elvégezték és a jegyzőkönyvek tanúsága szerint itt sem magányos, sem tömegsirt feltárni nem tudtak. Az eredménytelenség következtében Dienes ekkor változtatott álláspontján. Kimondta, a költő sírhelyét, ezúttal Ispánkúttól nyugatra, az úgynevezett Csontakertben kell keresni. Azonban a korabeli térképek szerint itt sincs forrásra, kútra utaló adat. Ennek alapján Dienes András álláspontja, véleményem szerint, vitatható.

— Hogyan jött rá Dienes András tévedésének nyitására?

— Levéltárakból, múzeumokból gyűjtöttem a kutatáshoz szükséges anyagot és amikor végképp nem fértem hozzá a helyszíni rekonstrukciójának lehetőségéhez, akkor kénytelen voltam a szépirodalomhoz folyamodni. Az önéletrajz író Bethlen Miklós könyvében kellett felismernem Dienes András kutatásainak taktikai hibáját. Bethlen könyvében a helységneveket több nyelven fogalmazta meg. A magyar, német, román, latin mellett, feltüntetni a hangzás szerinti és az értelemszerű fordítást is, románul és németül is. Dienes Ispánkút hipotézisének levezetésénél három nyelvet alkalmaz: német, román és magyar nyelvet. Valamint a kutatásai során megengedi a halottak érvényesülését is. Szójátékra alapozza kutatása célpontját. A hangzás és értelemszerű fordítás közötti űrt, lebegést pedig nem tölti meg tartalommal. Röviden az Ispánkút az

ellenőrizhetőség követelményének nem felel meg.

Ezek után nem követtem Dienes vizsgálati módszerét, a leltározást, e helyett egy fókuszváz tettem a kutatást, melynek lényeges szempontja, hogy a kútra és a Dienes által nem vizsgált sírra, vagy tömegsírra vonatkoztattam az adatokat. Segítségemre volt az ez idő tájt megjelent földrajzi nevek etimológiai szótára, melyben azt tapasztaltam, hogy a patak neve átszarmazik a helységnevre. Ezek alapján feltételeztem, hogy esetleg a kút, vagy a forrás neve is átszarmazhat. A segesvári csatateret feltűntető korabeli térképen a Nagy-Küküllő jobb partjának közvetlen közelében a hegyes dombvidék (ez a rész nem szerepel Dienes András térképén) egyik partközeli hegyiségének neve Kösök Kut Mal. Ez a név feltűnést keltett bennem. Arra gondoltam, hogy a keresett tereptárgyat (Sprinbunnen-szökőkút) is magában rejtheti ez a domb. Nem várt eredményt hozott hipotézisem ellenőrzése. A helyszíni vizekben gazdag székelyföldön több olyan helységnevet is találtam, amelyek a belőlük fakadó forrásokról, forráskutakról kapták a nevüket. Például Borzaskút, Jókút, Forrástető. Fenyőkút stb. Belátható tehát, hogy a Kösök Kut Mal szavak domborzati elemekkel való összekapcsolása megalapozott.

— Ezek után úgy vélem a kriminalistának át kellett váltani a nyelvészetre, hogy bizonyosságot szerezzen arról, hogy feltételezése jó, avagy rossz.

— A Kösök Kut már gondolatilag is hangolt a szökőkútra. A kút magyar eredetéhez nem fér kétség, így vizsgálataimat a Kösök-szökő szópár vizsgálatára irányítottam. Szakmai tapasztalataimra támaszkodva az anagramma-módszert választottam és megállapítottam,

hogy a szökőkút valamennyi betűjét tartalmazza a Kösök Kut is. A korabeli térképek tanulmányozása során felfigyeltem arra is, hogy a magyar városnevek alatt román és német nyelven kisebb betűkkel szerepelnek a városnevek. Megállapítottam, hogy ezeken az etnikai határterületeken a magyarok voltak a névadók: a román hangzás szerint, a német viszont többnyire értelemszerűen fordította le a település nevét. Tehát a terep feltérképezése során valószínű, a román hangzás szerinti név került a katonai térképre: Kösök Kut Mal. Feltételezésemben megerősített az ELTE román nyelvű tanszékének vezetője, Losonczy Gyula professzor úr is. A Kösök Kut Mal véleményem szerint szökőkút alamosott, elmart partot, partszakaszt jelent. A kút szó a hivatalos térképen is szerepel. Ennek közelében kell a költő sírját keresni a Fehéregyháza és Héjjasfalva közötti távolság felénél az a Bun-i út. Erre adatok is vannak.

Lengyel József korabeli tanúvallomása így hangzik: „Sírja felől is megbizonyosodtam. Ez a fehéregyházi határ felső felében északról lefutó patak martjában ásott közös sírban van, hová 134 más pajtásával együtt közös sírba temettetett.”

Másik bizonyíték egy korabeli újságcikk: „Bun idősebb lakosai esetleg felvilágosítást tudnának adni arról, hogy az egyetlen holttest, mely akkoriban az ő határukban feküdt, hol lett elföldelve...”

E tanúvallomások és valamennyi beszélgetés etnográfiai kódot jelent. A kódot önkéntlenül is használták a tájnevek rövidített változatának jelentését ismerők. Ezt a kódot kellett megfejteni, amely úgy érzem sikerült.

Kutatásom vizsgálatainak ez csak egy része,

amelyet még más számtalan bizonyítékkal támasztottam alá. Ezek alapján megállapítottam, hogy a segesvári csatateret meghalt költő sírjának a fehéregyházi határ felett a Nagy-Küküllő jobb partján Bun község határában az északról lefutó patak — Kincses patak neve is szerepel a térképen —, martjában ásott 134 holttestet rejtő közös sírban kell lennie, a Szökőkút nevű alamosott dombbal átellenben a Bun-i úttól három-négy ölnyre.

— Kutatási eredménye, melyet már publikált is milyen visszhangot váltott ki a szakemberek körében?

— Teljes érdeklenséggel találkoztam, amely számomra annál is inkább meglepőbb, mert több szakember érdekelt kutatásai folytatásában a témában. Ezért úgy vélem, az érdeklenség súlyos etikai vétség.

— Mi a célja munkájával?

— Tervem az, hogy anyagi és erkölcsi támogatástól függetlenül egy háromszáz oldalas tanulmányban összeszem kutatási eredményemet és ezt felajánlom ingyenesen a Petőfi Irodalmi Múzeumnak és a Széchényi Könyvtárnak, amelyet aztán vagy felhasználhatnak, vagy nem. De ha sor kerülne rá, hogy hipotézisemet ásatásokkal bizonyítsák, a munkálatokban feltétlenül részt szeretnék venni.

Remélhetőleg a szakemberek nemcsak az inspirációban, hanem a kutatás eredményességében, bizonyításában is segítségére lesznek Krajczár Gyulának, aki mindenfajta anyagi támogatás nélkül a kriminalista nyughatatlanságával két és fél évet áldozott erre a témára nagy költőnk földi maradványainak megtelelésére, melyet történelmünk és tragikus tükre talán végleg fény derülhet.

Halay Edit

Popper: a tagadás tagadása

Szociológusaink még a punk és a csövesek társadalmi háttérrel foglalkoznak, miközben nyugat-európai kollégáink már egy új jelenséggel kell szembenéznük. Különösen az NSZK-ban, ugyanis rohamos gyorsasággal terjed a popper.

Kit is illet meg ez a meghatározás? Épphogy tizen-, alig huszonéves fiatalok ők is, akárcsak elődeik, a hippik, punkok és a beat-, valamint a rock-korszak többi nemzedéke. De míg az utóbbiak különösebben keresztlátást, tiltakozást, a lázadást, a fiatalság ösztönös ellenállását képviselték a felnőttek mindenkorai társadalmával szemben, addig a popperek számára mindez túlságosan „proli”. A popper a fogyasztói társadalom terméke, az „elit”.

Hosszú haj és virág volt a hippik ismertetőjele, biztosító kötötte össze a punkokat. A popper mindig tiszta, szelíven fésült haját hátul rövidre vágatja, nyakát gondosan kiborotváltatja, elől pedig hosszúra növeszti és úgy igazgatja, hogy betszés szerint kiválasztott egyik szeme elől csak előkelő fejbiccentéssel tűnjön el a hajzuhatag. Felül bő, alul szűk nadrág, V-pulóver, sál és egyéb kiegészítő szerelés a popper-öltözk. Persze, nem mindegy a márka, az anyag és főleg az ár: a Levis és a Wrangler már „túl szokásos”. Ezeket már csak a popper-utazók hordják — mert ilyenek is akadnak szép számmal, főleg akiknek a szülei nem bírják az öltözködési versenyt. Márpedig a külsőségekben lépést kell tartani a többiekkel, hiszen ez biztosítja a tagságot — és egyben ez egy popper legfőbb társalgási témája. Ha megvan a szerelés, lehet gyakorolni a tartást, a kézmozgást és a járást: könnyedén, lazán, nem az egész talppal lépdelve. A

popperre avatás a diszkóban történik: minél hatásosabban tudja valaki előadni a fenti kötelező gyakorlatokat, annál előbb. A babér az üdvözlésnél aratható le. Ha hangos kiáltással üdvözölnék vagy a nyakába ugranak, popper lettél. (Ez utóbbi csak hasonszörűeknek, esetleg közeli ismerősöknek jár, és főleg mások jelenlétében.) A kívülállót a popper gyors, laza biccentéssel üdvözi, és lenézi. De popper társaira se jut idő, mert ott a következő, akinek kiáltani kell, esetleg a nyakába ugrani. Lényeg az, hogy minél több embert ismerj és egy percre se unatkozz. Beszélgetni úgyse nagyon lehet miről, hiszen a poppernek nincs problémája, az is olyan „prolis”. Ez a világ minden világnak legjobbjika — a popper nem foglalkozik politikával. Ha mindenképpen választani kell, hát Strauss inkább, mint a prolók. De vigyázzni kell arra, hogy az „egyéni vélemény az átlagos vélemény-től csak kevéssé térjen el.” Különbözik től csak energiát vonna el a fő célkitűzéstől: „Látni és látva lenni — ez legnagyobb popper-boldogság a földön.”

A fenti alapelvek már könyvalakban is megjelentek: két hamburgi diák „Popper illemkódex”-be foglalta a legfontosabb tudnivalókat. Az északi kikötővárosból kerültek ki ugyanis az első popperek: hagyományos, jó nevű és méregdrága iskolák azonos szociális helyzetű diákjaiból, akik már százukat elhúzva hangoztatják: „Akik ma úgy öltöznek mint egy popper, még távolról sem azok. Popper — ez egy kb. 20 emberből álló kör. Mi vagyunk az elit, a többiek epigonok!”

Az iráni helyzet, az iszlám forradalom további alakulása és értékelése napjaink világpolitikájának egyik legvitatottabb és leginkább figyelemmel kísért kérdése. A múlt héten Teheránban egy nemzetközi konferencia is lezajlott, amely az Egyesült Államok Irán-ellenes tevékenységének feltárára volt hivatott. Egyszóval, napjaink egyik kulcskérdése Irán. Mindezekről, s az 1979. februári forradalom értékeléséről, a világgazdasági tanszék tudományos főmunkatársának, az iráni dr. Fahmi Dzsihangirnak a véleményét kérdeztük.

— Először is, hadd köszönjem meg a lehetőséget, hogy elmondhatom a véleményemet, mivel sorozatos baráti és szakmai beszélgetések alkalmával az a benyomás alakult ki bennem, hogy Magyarországon nagyon sokan nem látják tisztán az iráni forradalom valódi tartalmát, s e legkülönbözőbb vélemények miatt erről nemcsak hogy egyöntetű hivatalos, de még valamifajta egységes szakmai állásfoglalás sincs. E beszélgetés révén is szeretném elérni, hogy az egyetem ifjúsága a valóságot hűbben megismerje és helyesen értelmezze az iráni forradalom lényegét.

— Mi akkor az ön értékelése a forradalomról és az azt követő politikai eseményekről?

— Hasonlóan az iráni haladó erők és a kommunizmus értékeléséhez, ezt a forradalmat a szó igazi értelmében diktatúraellenes, antiimperialista forradalomnak tekintem, amely a kibontakozása során inkább népi demokratikus jellegűt kapott. A forradalomban a sah családja, a nemzeti burzsoázia és a földbirtokos osztály felső rétegeinek a kivételével, az iráni társadalom valamennyi osztálya és rétege egységesen részt vett, s bátran állíthatom, hogy a néptömegek ilyen széles körű részvétele miatt példa nélkülinek tekinthető körunkban. Mint ismeretes bármely forradalom győzelme után a résztvevő erők egysége megszűnik és törvényszerűen megkezdődik egy polarizációs folyamat. Irán esetében ez, a forradalomban részt vevő nemzeti, az úgynevezett liberális burzsoázia szembekerülését jelentette a többi forradalmi erővel.

A győzelem után kettős hatalom alakult ki, az egyik oldalán Khomeini vezette erők álltak, amelyek a nép többségének, köztük a kommunizmusnak a támogatását is élvezték és élvezik. Céljuk a forradalom olyan irányú továbbfejlesztése, amely a dolgozó nép — munkások, parasztok és a városi szegények — érdekeit szolgálja. A másik oldalán a Bazargan-kormány által képviselt erők álltak, akik számára a polgári demokrácia megteremtése a forradalom végét jelentette volna.

Ezek az erők az országnak a kapitalista fejlődési úton való további előrevitelét tűzték ki célul és arra törekedtek, hogy a nyugati országokkal a kapcsolatokat helyreállítsák és továbbfejlessék.

A két csoport közötti hatalmi harc a múlt évben egyre erősödött, de végül Khomeiniék győzelmével, s mint köz-

ismert, a Bazargan-kormány bukásával végződött. Ezzel az iráni liberális burzsoázia jelentős mértékben elvesztette hatalmi pozícióit, s ezt követően nyíltan szövetségre lépett a régi rendszert, a sahot támogató erőkkel, sőt, még a külső ellenséggel is. Ezt nyíltan lehetett látni a tabrizi, a kurdisztáni, a türkménisztáni és a kuzisztáni események során. Így a zavargások és a problémás helyzetek mögötti valójában hatalmi harc húzódik meg.

Sokat beszélünk arról, hogy az iráni forradalom vallási kontextusban jelentkezett. Mi az oka ennek?

— Éppen ez a köntös az, ami a forradalommal kapcsolatos hibás nézetek egyik forrása. Sokan ezt a kérdést nem helyesen értelmezik. A vallási keretek jelentkezésének a fő oka az volt, hogy a kegyetlen terror, kínzások, elnyomó módszerek alkalmazása miatt csak a meccset volt az egyetlen fórum, ahol az ellenzék képviselői viszonylag biztonságban tudták kifejezni véleményüket és buzdíthatták harca a néptömegeket. Emellett történelmi tény, hogy az imperializmus- és diktatúraellenes harcban komoly hagyományokkal rendelkező iráni papságnak a zöme, az évtizedek során közvetlenül bekapcsolódott a forradalmi mozgalomba és különösen az utolsó estén magáévá tette a néptömegek és a politikai ellenzék főbb jelszavait. Ezért bizonyult a siíta egyház a gyakorlatban a diktatúra és a külföldi támogatói ellen harcoló osztályokat és rétegeket összefogó kapcsolónak. A mohamedán egyház jelentős szerepe ellenére ez a forradalom nem tekinthető vallási forradalomnak. Hisz mi sem bizonyítja ezt jobban, mint az, hogy a forradalom vezetői — akár a gazdasági fejlesztésre, vagy a nép élet-színvonalának emelésére való törekvéseiket, vagy akár az analfabétizmus felszámolására, és a kulturális forradalom elindítására irányuló terveket tekintjük — olyan intézkedéseket tettek, amelyek a társadalom leghaladóbb csoportjai követeléseinek megfelelőek, mivel a társadalmi-gazdasági elmaradottság felszámolását és a gazdasági függetlenség biztosítását tűzték ki célul.

Folytathatnám olyan tények felsorolásával, mint

a bankok és a vállalatok államosítása, a szegény rétegek részére a lakásépítési alap létrehozása és Irán történetében először, a munkanélküliség csökkentése, valamint a teletélevisziós megszüntetése. Továbbá az oktatási rendszer teljes mértékű reformjával, amelynek célja a nyugati kultúra megszüntetése és az ország tényleges igényeivel való alakítása.

Összességében elmondhatom, hogy egy vallási hatalom sehol sem tesz a világon ilyen haladó intézkedéseket. Gondoljunk csak pl. Szaúd-Arábiára, illetve Pakisztánra. Mindenesetre a vallási köntös ellenére az iráni forradalom fokozatosan népi demokratikus forradalom vonásaival gazdagodott, s egyelőre ezt a jellegét nem veszítette el.

A februári forradalom óta eltelt közel másfél év eredményeiből mit tekint a többi vélemények-

— Az új alkotmányt és a benne megfogalmazott elveket. Ez az alapvető dokumentum hűen tükrözi az iráni forradalom lényegét és demokratikus jellegét, a jövőbeni gazdasági, társadalmi fejlődést illető elképzeléseket.

A hiányosságai ellenére szerintem sok szempontból a világ egyik leghaladóbb alkotmányának tekinthető. Itt különösen az állampolgárok demokratikus jogainak biztosítását és a gazdasági-társadalmi fejlődés eredményeinek a dolgozók javára történő hasznosítását kell kiemelnem.

Mint ismeretes minden forradalom tartalmaz a politikai hatalom és a tulajdon kérdése határozza meg. E tekintetben nagyon fontosnak tartom az iráni alkotmány gazdasági kérdésekkel foglalkozó fejezetét, amely három fő tulajdonformát ismer el;

az állami, a szövetkezeti és a magántulajdon. De rögtön hozzátesszük, hogy a magántulajdon nem működhet korlátlannul, hanem csak a másik két-tő kiegészítőjeként. Az alkotmány szerint az iráni gazdaság csak a központi tervezés alapján fejlődhet. Mindezek a tökéletes fejlődést elutasító fejlesztési koncepcióra jellemző vonások. Ezekhez csatlakozik az új földreform-törvény is, amelynek célja a nagybirtokrendszer felszámolása és a termelékenység növelése, valamint a mezőgazdaság állami irányításának és támogatásának megszervezése. E törvény egyik legjelentősebb eleme, hogy megtiltja a föld adásvételét. A törvény végrehajtása persze sok problémával jár, mivel a földbirtokosok részéről ez nagy ellenállást váltott ki. Az eddigi felsoroltaknak valós értéke természetesen csak akkor lesz, amikor sikerült az alkotmány cikkeinek és a megfelelő törvényeknek teljes érvényt szerezni.

Akkor hadd kérdezzem meg, meddig jutottak el a megvalósításban?

— Az alkotmány előírásainak megvalósítása már elkezdődött, de még sok munka lesz vele. Gazdasági területen ilyen szempontból már jelentős eredmények is születtek. Államosították a bankokat, és azokat a vállalatokat, amelyeknek a tulajdonosai elhagyták az országot, felszámolták a hazai és külföldi monopóliumokat, korlátozták a külföldi tőke működését. A bankok államosításával egyidejűleg megszüntették a kamatot, s helyette alacsony kezelési díjat szabtak meg. Sőt, még kezelési díj nélküli lakásépítkezési hitelek és mezőgazdasági hitelek nyújtását is elhatározták.

Az államosításról szóló alkotmány cikkeket és hasonló intézkedéseket végrehajtása a jelenlegi osztályharc eredményétől függ. El kell ismerni azt, hogy

a jelenlegi osztályharc nagy veszélyt jelent az iráni nép forradalmi vívmányaira nézve, mivel az összes ellenséges erő egységes frontot hozott létre a hatalom levő haladó csoportok ellen. A veszélyeztettséget növeli, hogy a hatalmon lévő erők között nem létezik a kívánt és korábban meglévő egység.

Így nem lehet azt állítani, hogy a hatalom képviselői minden tekintetben a Khomeini-vonalat képviselnek. Vannak olyan vezetők, akik inkább rokonszenvennek a liberális burzsoáziával, mint a Khomeini vezetett csoporttal. Ezeknek az erőknek a szembenállását könnyíti az, hogy a

Khomeini-csoport vonakodik az ellenzék elleni drasztikus módszerek alkalmazásától és az osztályharc alkotmányos szabályainak betartására törekszik.

Milyen más baloldali politikai irányzatok vesznek részt az iráni belpolitikában, s hogyan viszonyulnak a Khomeini vezette forradalomhoz?

— Az egyik legfontosabb, politikai erő, a kommunizmus Tudeh pártja. Sokszor kérdezik tőlem, hogy az Iráni Néppárt (Tudeh) miért támogatja a Khomeini csoportot. Ennek okát három pontban tudnám összegezni. A forradalom során eddig Khomeini-ben az antiimperialista, amerikaellenes, radikális vezető látta. Továbbá Khomeini csoportjában, a hibás lépések ellenére, mindaddig olyan politikai erőt láttak, amelyek fő vonásokban a dolgozók alapvető érdekeit szolgálta. Harmadszor a forradalom győzelme óta eltelt másfél év alatt Iránban — a külföldön uralkodó nézetekkel ellentétben — a demokrácia nem gyengült, hanem éppen hogy továbbfejlődött, mivel a Khomeini-csoport a társadalmi élet demokratizálása érdekében kifejtett erőfeszítései igen pozitívak.

A Tudeh-párt értékelése szerint ha a főpárt csoportjának sikerült az új alkotmányban foglaltakat teljesíteni, akkor az ország el tud szakadni a tőkés fejlődési úttól és fokozatosan létre fogna jönni a szocialista orientációtű felépítéshez szükséges feltételek.

De a baloldal nemcsak Tudeh pártból áll. Jelentős erőt képviselnek a fedainok és a mudzsahedinek. Ennek a két baloldali szervezetnek a fő hibája a hatalmi csoport és a forradalmi feladatok helytelen értékelésében van. Ez a két csoport nem tudja megkülönböztetni a forradalom egy-egy szakaszának az alapvető feladatait a másodrangúaktól. A belső és a külső reakciós erők felszámolása, valamint a politikai stabilitás

Az elithez tartozni — ismert motívuma ez a külső behatásokra fogékony egyének személyiségkeresésének. Hasonlóképpen próbáltak közösségre lenni az eddigi magartartásdivatokhoz csapódók is, és ezzel jellemzi tizenhárom éves lányát útját az atomerőművek ellen tiltakozó „környezetvédőtől” és „elszánt” Palesztina szimpatizánstól az apolitikus popperreig a nyugatnémet képes hetilap, a Stern szerkesztője. Nem is maga a hirtelen felkapott popperség az érdekes, hanem az: hogyan verhetett a lázadás évtizedei után gyökeret egy ilyen életszemlélet a fiatalság körében. Egyes megközelítések szerint a bizonytalan jövőtől való félelem indította el a hasonulási folyamatot. Felvenni azoknak a viselkedési szokásait, akiknek soha nem fog fájni a fejük a munkanélküliség miatt. A problémamentes világ utáni sóvárgás termékei a koravén fiatalok, akik a maguk tizenéves világukra vetítik le a papa státuszszimbólumait. Mercedes helyett robogók és mopedek, ruhák lehetőleg az olasz Fiorucci cégtől, ápoltak, könnyedek, semmitmondóak. Határozott véleményük csak a nem popperekről, az úgynevezett „prolikerről” van. „Világosan kell látni, hogy azok egyszerűen nem tudnak kikászálódni az alsóbb rétegekből. A prolók csak prolók maradnak.” (15 éves popper nyilatkozata.)

A nyugati lapok manapság szívesen számolnak be a hatvanas évek lecsendesedett lázadóiról, akik ma már a többi átlagpolgárhoz hasonló életet élnek. A popperek már huszon alul kezdik a fogyasztási társadalomba való beilleszkedést. Az élet egyszerű: mindennek megvan az ára, csak meg kell tudni fizetni. Problémák esetleg azoknál léphetnek fel, akiknek a gondatlanságát nem képes biztosítani a szülő pénzárcaja. De az ilyenek amúgy se popperek többé, hanem „prolok”.

Lambert Gábor

megteremtése bármely igazi forradalomnak első rangú feladata. E két baloldali párt pedig egyszerre sok mindent akar elérni. Összekeverik a különböző szakaszok feladatait, s fellépésükkel csak gyengítik a forradalmi erőket.

Létezik még egy baloldali csoport, a Dolgozók Szervezete, a korábbi nevén Forradalmi Szervezet. Ez egy álbaldali, maista csoport, amelynek a fő feladata a szovjet- és Tudeh párt-ellenes rágalomkampány. Kurdisztánban ez a szervezet játszotta a főszerepet a fegyveres összecsapások kirobbanásában és felkelő kormány és a kurd vezetők közötti tárgyalások kudarcáért is.

— Ön szerint fennáll-e a folyamat visszafordításának veszélye?

Ezért az iráni nép; alinek a forradalom 70 ezer halottjába és 135 ezer sebesültjébe került, komoly ellenzést érez olyan törekvésekkel szemben, amelyek arra irányulnak, hogy helyreállítsák az USA-val való kapcsolatokat, azaz az USA-t egy hátsó ajtón újra beengedjék Iránba. Eppen emiatt bukkott meg a Bazargan kabinet, mivel a kormányfőnek Brzezinskivel, Algériában történt találkozója nagy felháborodást keltett az egész országban.

Az amerikai követség megsejtszálása volt a válasz erre és a liberális burzsoázia ilyenfajta törekvéseire. Ezzel a Khomeini-csoport azt is el akarta érni, hogy az iráni nép mindig emlékezzen az amerikaiak Iránban elkövetett tetteire, s az amerikai imperializmus elleni hangulatot a népek a forradalom érdekében való mozgósítását elősegítő eszközévé tegye. Valójában

— Ez is egy gyakran felmerülő kérdés, amire azt kell mondanom, hogy ha a visszafordításon egy olyan folyamatot értünk, hogy visszatérhetne a régi erők és a sah uralmát helyreállítják, akkor határozottan azt kell mondanom, hogy ilyenre már se esély, se lehetőség nincsen.

A visszafordulás veszélye olyan értelemben fennáll, hogy a jelenlegi államforma és az új intézményrendszer fennmaradása mellett olyan erők kerülhetnek hatalomra, amelyek a korábbi évtizedekhez hasonlóan az ország gazdasági és társadalmi életét megint erősen összekapcsolják a nyugati fejlett tőkés világgal. Ezzel elősegítve az iráni népek a fejlődésben való további lemaradását és a gazdaság-szegénység közötti szakadék növekedését.

Ilyen körülmények között ezek az erők a demokrácia zászlaja alatt demagóg jelszavakkal az ország politikai, gazdasági és katonai életét megint az imperialista erők ellenőrzése alá helyezhetik. Ezért még egyszer hangsúlyoznom kell, hogy minden a jelenlegi osztályharc menetétől, a „ki kit győz le” kérdésétől függ.

— Ön hogy látja az amerikai-iráni kapcsolatokat?

— Az európaiak számára nem könnyen érthető az iráni emberekben meglévő érzés az amerikai államvezetéssel szemben. A sah gattelti szoros összekapcsolódás az USA második világháború utáni tevékenységével. Az USA volt az, amely 1946-ban az iráni hadsereget az azerbajdzsáni demokratikus mozgalom 15 ezer áldozatot követelő leverésére irányította, vagy 1953-ban me döntötte a törvényes Moszadik-kormányt, visszaállította a sah uralmát és létrehozta a SAVAK-ot. Az egész ország gazdaságilag, politikailag és katonailag a nyugati felett világ, elsősorban az USA csatlósává vált. Így az iráni nép a megdöntött sah rendszerének bűnei mögött mindig az USA-t keresi.

Az iráni forradalomról

Beszélgetés dr. Fahmi Dzsihangirral

Irán, az amerikai vezetésnek az elmúlt évtizedekben elkövetett bűneinek feltárását szeretné elérni a világ közvéleménye előtt, amivel nyilvánvalóvá tenné az USA felelősségét az ország gazdasági, társadalmi elmaradottságáért. A múlt heti nemzetközi konferencián is ezt akarta elérni Irán. Megmutatni a világnak, hogy a két ország közötti kapcsolatokban a jelenlegi viszály nem egyszerűsíthető le a túszerzésre, mivel az ellentét lényege, sokkal mélyebb és a kapcsolatteremtés minden elemére vonatkozik.

Szadd, amíg az USA-nak az Iránnal kapcsolatos politikájában lényeges változás nem történik, addig a túszerzésben sem lesz előrehaladás.

Az USA történetében először fordul elő, hogy egy régi csatlós, elmaradott kis ország ilyen erősen szembeszállt az imperialista világ legerősebb hatalmával. Bár az iráni vezetők nem szokták említeni, de ebben mindenesetre nagy szerepe van a már régóta megváltozott nemzetközi erőviszonyoknak.

Dezséri Kálmán

★

Az iráni helyzetről dr. Fahmi Dzsihangirnak tanulmánya jelenik meg az Egyetemi Szemle szeptemberi számában.

Kritika

Botorság elfoglalt embernek kezébe venni a HISTÓRIA című folyóiratunkat! Valamennyi száma letehetetlenül izgalmas cikket tartalmaz. Kiváló történelemszövegek mindenki számára érthetően írnak izgalmas kérdésekről, vagy olyan témákról, melyekben izgalmas újdonságokat közölhetnek velünk megmerevedett, időnként egyoldalú iskolai ismeretanyagok képest.

Az idén eddig megjelent két számban például Szóts István ír István nádor vélt megöletéséről, Maciej Kozminski, Juhász Gyula és Lagzi István a második világháború magyarországi lengyel menekültjei kapcsán fellebbgott vitához szól hozzá, Vörös Károly a Karády-jelenségről próbál az eddigieknél kevésbé felszínes elemzést adni, Kosáry Domokos Európa 1815-ös „rendezéséről” szól, Urbán Aladár pedig az újkorai amerikai roszkolgásról ír érdekesítő cikket.

Ki tartja észben, hogy amíg nálunk már a Kiegyezésen munkálkodtak, és az oroszok késleltetett jobbágyfelszabadítása is napirenden volt, addig Amerikában még dúlt a modern rabszolgáság kora?

A rabszolgának „saját tulajdona nem lehetett, tilos volt megtanulnia írni-olvasni és csak gazdája írásos engedélyével hagyhatta el az ültetvényt... A legkisebb engedelmességért megkorbácsolhatták” (Sőt megölése sem számított különösebb bűnnek). Mindezek ellenére azért „elfogadható az az érvelés... hogy egy emberségesebb gazda rabszolgái esetleg nem éltek rosszabbul, mint egyes kelet-európai területek emberszámba sem vett jobbágyai.”

HAHN ISTVÁN cikkéből (Anyagi ösztönzés és anyagi érdekelttség az antik rabszolgatartásban) viszont arra döbbenhetünk rá, hogy milyen sematikus képünk van a rabszolgáság koráról.

„Egy alapvető módon találkozik a római és a görög módszer — írja Hahn István —: mind tudják, hogy a rabszolga akkor lesz »kezes«, ha szolgasága időhöz kötött, ha van reménye a felszabadulásra. A római köztársaság utolsó évszázadában, majd később a római császárságban

a rabszolgatartás protokolljához

tartozott a »jó viseletű« azaz jól dolgozó rabszolgák felszabadítása. Ciceró... arról szól, hogy egy tiszt és derék rabszolga hat évi szolgálat után általában elnyeri szabadságát. A császársági sírfeliratok is arra utalnak, hogy kevés volt az olyan rabszolga, aki 30 éves korára ne szabadult volna fel.”

„Az antik gazdasági elmélet és gyakorlat különböző mód-szerekkel, de igen tudatosan törekedett a rabszolgák anyagi érdekelttségének megteremtésére...” A rabszolgákkal való helyes bánásmódot Xenophón tudománynak nevezi, a lehetséges módszerekről szólva tudatosan használja a „manipulálni” igét. Arisztotelész szerint pedig a legjobb rabszolgának „meg kell adni a kellő tiszteletet, és alkalmi pénzadományokkal hozzásegíteni, hogy előbb-utóbb fölszabadítsa magát. A többieket, az egyszerű dolgozókat elsődleges szükségleteiken keresztül kell megnyerni. Különbséget kell köztük tenni élelmiszerben, ruházatban, lakásviszonyokban (pl. hogy együtt élhet-e egy kedvelt rabszolgával), és ezeket a különbségeket tudatosítva, szándékosan haszonlesők-ké kell őket tenni.”

Szintén felszínes ókor-képünket árnyalja Kákósy László cikke, melynek címe sem illik szorosan vulgáris despotizmus-fogalmunkba: Sztrájk III. Ramszesz korában. Érdekes képet kaphatunk a három-négy évezredes fejlett munkamegosztásról, fejlett munkaszervezésről.

Szomorúan búcsút véve a kiváló História-tól, DÉNES ZSÓFIÁNAK a MAGYAR NEMZETben május 25-én megjelent cikkéből idézek néhány gondolatot.

Király István a Kortársban megjelent tanulmányában (Ady és Csinszka) a 95 éves Dénes Zsófia emlékiratát

„rosszindulatú emlékirásnak”

nevezve, vele szöges ellentétben azt állítja, hogy Csinszka „Ady Endrének nem csupán a felesége, hanem valóságos társaszerzője volt”, hogy ez a csodálatos nő, nagy békeségben és boldogságban élt a nagybeteg, más beállítottatásgú költővel.

Dénes Zsófia a közvelel barát, a hú Ady-rajongó ragaszkodásával írta meg még a harmincas években emlékeit, melyeket Ady számos személyes jó ismerőse is olvasott és nem vont kétségbe. Ezt és még számos közvetett bizonyítékot sorol az igazmondásában megkérdőjelezett író.

„Volt valaha is olyan zseninek, mint Ady — bármilyen tekintetben — társzerzője? Adyknak! Aki 1917. tavaszán úgy rendelkezett, és ezt meg is tehetette — mikor Hatvannak örök időre eladta szerzői jogát —, hogy a gazdag Csinszkával a közös háztartásban saját jövedelméből éljen, és hogy halála után a jogdíjából csupán az édesanyja kapjon méltányos részesedést. Mert Adyknak a végrendelete volt: — En Édesnek halok meg.”

Szomorú olvasni, hogy az irodalomtörténetben is más — mitalizáló — szempontok uralkodnak a valóság feltárása helyett. Aki esetleg még nem olvasta: HANKISS ÁGNESnek ritka izgalmas cikke van az áprilisi VALÓSÁGban létünk autentikusságáról.

Az eleven, autentikus életet élő embernek szüksége van a felelősségvállalás alapvető jogára értelmes életéhez, arra, hogy közéleti-politikai cselekvése egy vállalt közösség boldogulásához kötődjön, arra, hogy rátaláljon egy hatékony önkifejezési formára, arra, hogy megvalósítható cselekvési programja legyen.

Egyértékű társadalmi szituációban (világháború, nyílt terror stb.) az autentikus választás, az autentikus cselekvés könnyű lehet. Kétértékű, bonyolult társadalmi szituációban azonban, írja a szerző, amelyben a közösség sorsáért érzett felelősség sem a teljes azonosulást, sem a teljes megtagadást nem engedi meg, a választás nehezebb. Ilyen szituációban az értékek megtartására, ugyanakkor az elvetendő elemek megváltoztatására kell törekedni.

Csak hogy a kétértékű szituáció — „talán mert nem elég előrelátó, talán mert nem bízik eléggé önmagában” — az autentikus politikai cselekvést nemigen engedi meg, szimbolikus módon sem engedi magát megbontani, és

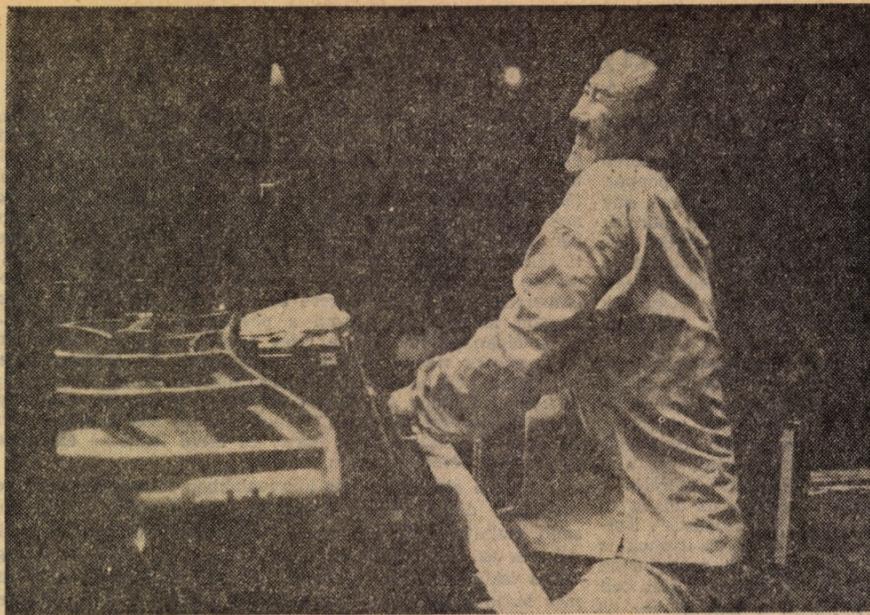
erőszakkal polarizálja az emberi magatartásokat

igenre és nemre: nem autentikusságra.

Az autentikus közéleti cselekvésnek a cikkben részletesen bemutatott megakadályozása az autentikus cselekvés másik útja, a kiemelkedő munkateljesítmény, az egyéni hivatásban való elmélyülés felé sodorná az embert. Csak hogy itt is olyan társadalmi mechanizmusok működnek, melyek az eredményeket nem engedik sikerré fejlődni.

Ezeket a mechanizmusokat is bemutatva a cikk az embert attól az alapvető szükségletétől, jogától, szabadságától lecsupaszítva hagyja ott, hogy ösztöneit elfojtva az autentikus létet nemigen tudja vállalni. Igaz, gyakran ellátják az autentikusság külső jegyeivel: igazolvánnyal, formális szereppel, presztízzsel, rendfokozattal.

B. K. T.

Yamashita együttes Japánból

A felvételeket készítette: Markovits Péter

Világstárok a miskolci dzsessz-bérvégén

Zbigniew Namysłowski

Bill Taylor együttese

Bágyoni Szabó István: Kések ideje (Kritikon, 1979)

E tömör, de annál izgalmasabb regény szerzőjét, az Aranyoszek egyik falujából, Bágyonban született Szabó Istvánt, ha már az érthetőség kedvéért nemzedékbe kell sorolnunk, a Forrás második nemzedékének tagjaival említsük együtt. Azzal az író- és elsősorban költőnemzedékkel, mely a hatvanas évek derekán indulva — Király László, Farkas Árpád, Magyarri, Molnos, Czégő nevével fémjelvezve — a szülőföldhöz való kötődést állította lírája középpontjába.

(Nem kell bizonygatni, hogy a szülőföld, az anyanyelv, a néphagyományok ápolása milyen fontos egy nemzetiség számára az idegen nyelvi, kulturális, esetenként politikai közeg roppant szorításában — hiszen Magyarország határain belül is égető gondot okoz a népi-nemzeti hagyományok elhalványulása, a nyelv, a szokások, a magatartás elmagyartalanodása és ezzel együtt járó elbizonytalanodása.)

Ezzel a nemzedékkel egyívású és hasonló nézőpontú a Kolozsvárott élő Bágyoni Szabó István, mégha különböző okok miatt csak megkésve jelentkezhetett is vékonyka első két kötetével. (Földközben — versek, 1976; Kések ideje — regény, 1979; s új verskötete megjelenésben.)

Regénye hőse egy városban élő íróember, Jenei Vaskó. Egy aranyoszeki faluban nőtt fel, majd ott is tanított, míg nem a városba szakadt. Egy szép napon meghívó érkezik, találkozára hívják vissza a falu elszakadt nagyjait. A meghívó rántja ki unalmas hétköznapjaiból, a tilalomtáblák gyűjtögetéséből és egyebekből, s teljesen felkavarja lelkiyugalmát. A találkozára indulóban és odafelé menet át-s átjárják emlékei, újra át gondolja faluját, családját, saját maga múltját. A regény

Kések, tanítók földje

szervezete az indulás s utazás során föl-s föltörő töredékek sorrendjéhez idomul. A történekek — az átletek, a szülők, a szomszédok által meséltek, a saját maga s hajdani tanítója által földerítettek — világos asszociációk szerint váltakoznak a korok — az ötvenes évek, a két háború ideje, a régebbi századok, s a jelenidő — között, a Jeneiek és a Körösiek múltját követve. Mire az autó a faluba ér vele, az egyre szűgeszűvebben föltörő emlékek a főhöz is és az olvasót is a faluhoz szögezik.

A különböző korok történe-sait a sors folytonossága köti össze.

1. Összekötik a kések.

1707-ben a bogárdi diákok az erdőbe húzódtak iskolájukból a császári csapatok elől. Jó késeket gyűjtöttek össze, majd

iskolamesterük vezetésével rajtacsaptak a betolakodó ezrednek. Két diák esett áldozatul, a két bogárdi késes diák, akik a lángot kapott kistoronyban rekedtek, de előbb késükkel a falba vették névjegyüket az utókor számára.

A környéken talán még ma sem esik meg bál késelés nélkül. Az első világháborúból megért legények tiszteletről azonban sikerült megszervezni egy legendás hírű, katedhét falura szóló „késnélküli” bált. Ennek részleteit meséli utóbb a gyerek Jeneinek a szomszéd Körösi bácsi.

Mára már a késekből csak az a papírvágó kés maradt irónk számára, mely az asztalán fekszik dolgára készen. Csak ez maradt, míg a meghívó mindent föl nem borít.

2. És összekötik a tanítók, az iskolák.

(Király Lászlónak Kolozsvárra)

szemébe pénzbe magunkba rothadásba nyugvás;

a vereség ismeretlen katonái emelnek emlékművet vérünkben magunkna:

kéne hát emlékműnyi ének* e győzedelmes földnek

*AZ ÉNEK: hamubaült átok rádfejtett kereszt az ének semmi lencséért nem cseréled győzelmes legkisebbséged

! e pusztában nem vagy „puszta vendég” mély a barázda homlokföldön!

égő parancsolat apáról fiúra a gonddal a gének

az ének: rádtestált húség belülről stigma AZ ÉNEK B. Kiss Tamás

Helyreigazítás

11. számunkban Harminc éve egy munkahelyen című cikkünkben tévedés történt. A Barabás Pálnérol készült portré első mondata helyesen így hangzik: „Az egyetlen és a kati könyvtár akkor még a Szerb utcában, a Központi Könyvtár pedig a Külkereskedelmi Minisztérium pincéjében volt.”

Bartók Rektor úr az erdőbe húzódtak fiatal az ellen elől 1707-ben. A mástik emlékekben Dersi Simót, a kuruc iskolamestert védő rektor ezt kénytelen a nyomozó uávari ember szemébe vágni:

„A Kancellária arról gondoskodik, hogy elnémtsa a könyveket, az olvasóházakat, hogy ne szólhassanak a protestáns harangok (...). A püspök és iskolamester egyaránt alimizsnára szorul... Honnan?”

1812-es emlék szerint az Oskolamestert a haladás sebesülten a galíciai harctérről megszőkötött Körösi Kelemennel együtt zárták kalodába, mert Dersi Simó sírhelyét diákjaival rendbe tette.

S az ötvenes évek emlékében, amikor „az énekora tulajdonképpen abból állott, hogy a már nagyon régóta nyugagotott »ellitárs sztalinnével munkárák« szsen» — sorokat fűjögöltük, danolgtattuk, tanítónk unott karlegyintésére”, szóval akkoriban a lánglelkű tanító némi csalással tartja meg osztályát, a következő levélkéket hazaküldve:

„Tisztelt szülők! Sziveskedjenek fiukat hét-főtől iskolába küldeni, állami ellenőr érkezik, s ha nincs huszonöt gyerekem, megszőntetnek egy osztályt (...)

Felhozandó öt lej a békeharcra!

Tanító: Bujdosó Bálint” És feltűnik még a Bolond Tanító éppúgy, mint a falu cigányzenészei, a Csákúriak; a süketnéma gazda és felesége, a hóditó Némáné; a háborúból fiát váró és megörlült Özevgy Fehérné és sorra a többiek...

Az emlékek sodra elragad író és olvasót. Menekülni innen nem lehet! nem szabad! — ha sokan is teszik.

A papírvágó kések világából — vissza a késekébe!

B. Kiss Tamás

Csak a bicska hiányzik

Művészek „adás-vétele”

Ki gondolná, hogy olyan zenei nagyságoknak, mint Ránki Dezső, Perényi Miklós, Lehotka Gábor, Sebestyén János és még sorolhatnám — egy nemrég végzett közgázos az impresszáriója. Ez az impresszárió dr. Reményi Krisztina, aki egyetemünkön a nemzetközi kapcsolatok szakon szerzett diplomát 1974-ben. Jelenleg a Nemzetközi Koncertigazgatóság komolyzenei szolista csoportjában dolgozik.

— A legtöbb embernek csak homályos elképzelése él arról, mi is az impresszárió feladata.

— Talán úgy fogalmazhatnám meg egy mondatban, hogy magyar művészeknek fellépési lehetőségeket keresünk külföldön és külföldi művészeket hívunk meg Magyarországra és mindezeket a fellépéseket meg is szervezzük. Az Interkoncert minden zenei priviligiumot magához ragadott: mind a komoly, mind a könnyűzene területén nemcsak szolistákkal, hanem együttesekkel is foglalkozunk. A hagyományos impresszáriókhoz képest — hogy egy művészt kiküldünk külföldre és ott fellép bizonyos honorárium ellenében — államközi cserékkel is foglalkozunk, amikor a művész nem kap honoráriumot, hanem például a Moszkvai Nagyszínház eljött ide vendégszerepelni, rá két évre pedig kimegy a Magyar Állami Operaház Moszkvába. Ez egy kiküldetés amikor a művészek napidíjat kapnak, mint például egy üzletkötő. Az impresszárió sokban hasonlít a külkereskedelemez, csak itt művészek „adás-vétele” folyik. Az üzlet megkötését hosszú levelezés előzi meg külföldi impresszáriók irodákkal. Ezekkel igyekszünk stabil kapcsolatokat kiépíteni. Adott országban a meghatározott impresszáriók irodáknál a mi elvonalbeli zenekarainkat, művészeinket elhelyezzük képviselőre. Zenei „exportunk” terén művészek, zenekarok szerint osztották fel az impresszáriókat. Tehát X. kolléga felelős mondjuk huszonöt művészért és ő tudja, hogy az egyes művészeknek a különböző országokban ki a képviselője, kinél kell szorgalmazni, hogy évente egy-két turné biztosítson számukra megfelelő honoráriumért. Az impresszárió felelős a hozzá beosztott művészekért, hogy az ő nemzetközi karrierjüket megfelelően alakítsa, építse. Az exportnak feltétele a kölcsönöség. Ha egy ország meghív egy magyar művészt, biztosítanunk kell egy ottani művész magyarországi fellépését. Az importot tekintve nyelvtérletek szerint vagyunk felosztva. A legjelentősebb partnereinktől — mint ahogy ezek képviselik a világ legnagyobb művészeit, de sokszor sajnos megfizethetetlen számunkra — próbáljuk „beszerezni” azokat a vendégművészeket, akikre kíváncsi a magyar közönség. Minden partnereinktől megkapjuk évente az általuk impresszárió művészek listáját. Egy művésznél több országban is lehet képviselője, de nekünk ismerni kell ezek közül a legjelentősebbet és azzal jó kapcsolatot kiépíteni.

— Mi a különbség a szocialista és tőkés impresszárió között?

— A szocialista országokban az impresszárió monopolitikus jellegű, egy intézmény foglalkozik ilyen irányú tevékenységgel, tőkés országokban pedig 50–60 ilyen iroda működik. Három és öt között mozog országoként a potenciális nagy impresszárió partnereink száma.

— Szükséges-e, hogy az impresszárió és a művészek között hivatalos adminisztratív kapcsolat kívül baráti, emberi kapcsolat is kiépüljön?

— Okvetlenül szükséges, e nélkül elképzelhetetlen a szakma, hiszen rendkívül szubjektív terület. Ha más szemszögből nézzük, munkánk ügyvédi munkához hasonlít. A művészeknek is és nekem is viszonylag nyitniuk kell lenni a művész külföldi karrierjéről. Sikeres fellépéseiről tudnom kell, elsőnek kell tudnom és ha valami gyengébben sikerült, őszintén el kell mondanom, mert különben félre informáljuk egymást, nem tudunk egymásnak segíteni.

— Hogyan történik a piacutatás a külkereskedelemez ezen az igen speciális területén?

— Az impresszáriók külföldi üzleti útjai ezt a célt szolgálják. Ezen kívül a már meglévő régi partnereinket keresztül fel tudunk kutatni új lehetőségeket. Léteznek egyes városokban magyar napok is, de ezek, noha teremtenek új ismeretségeket, új potenciális impresszárió partnereket nem biztosítanak. Az impresszárió az üzleti útja során igyekszik a már

megező kapcsolatokat felfrissíteni, újakat kiépíteni. Ehhez kaphat ötleteket a művészek-től, az impresszárió partnerektől a Külügyminisztériumból, (ahová beérkeznek a kint levő kulturális javaslatai) vagy egyéni ötletekkel lehet előállni, mint például a Bartók-év alkalmából valahol Bartók-koncertorozatot szervezni.

— Ki fizeti a művész útiköltségét, ha elutazik turnézni, például Új-Zélandba, vagy hasonló távoli területekre?

— Vagy a művész fizeti és akkor olyan nagy honoráriumot kap, amiből ez bőven kitelik, vagy a kinti szerződöt cég fizeti és akkor természetesen kisebb a honorárium. Ez utóbbi főleg tengeren túlon szokásos.

— Szükséges-e, hogy az impresszárióknak legyen elmélyültebb zenei műveltsége?

— Mindenképpen szükséges. Az impresszáriók közül jó néhányan rendelkeznek zeneakadémiai diplomával, ami igen fontos dolog. Viszont szerintem okvetlen szükség van arra is, hogy a kereskedelmi részét is átlássa az ember, most már egyre inkább kezd kibontakozni a gazdasági vonal ezen a területen is.

— Mit tartasz nagy üzletnek ezen a területen?

— Hogy mi a nagy üzlet — ezt itt nem lehet közgazdászkné nézni. Nagy üzlet az, ha a művész vagy a zenekar befut külföldön, ha a művész meg van elégedve. Mikor elégedett a művész? Ha mind erkölcsileg, mind anyagilag megfelelő eredményt ért el. De a kettő a teljes megelégedettség szempontjából nem választható el egymástól.

— Mi jelent az Interkoncertnek nagyobb bevételt: ha egy neves komolyzenei művészt vagy ha egy beat-zenekart küld ki?

— A vállalatnak a legnagyobb bevételt a tartós kiküldetésben Nyugaton kintlevő szórakoztató — és cigányzenészek jelentik. Oket ugyanis mindennapra szerződötük az ottani vendéglátóiparnál és ez állandó bevételi forrást jelent. A könnyűzenészek iránt, főként a szocialista országok érdeklődnek, viszont itt a honoráriumszint alacsonyabb, mint Nyugat-Európában.

— Utolsó kérdésként azt tenném fel: hogy kerültél erre az igen érdekes pályára?

— A zenéhez világlevelemben vonzódtam, persze lehet, hogy ezt a vonalmat örökölttem is, hiszen édesapám operaénekes. Tíz évig aktívan zenéltem, majd mikor láttam, hogy nálam sokkal tehetségesebb zongoristák is vannak, úgy döntöttem, hogy számomra a polgári pálya biztonságosabb, mint a művészi. Egyszer indultam egy versenyen, ahol Ránki Dezső lett az első, én pedig az utolsóok között. Ekkor született meg a döntés, hogyha valaki a művészi pályán nem lehet a legjobb, akkor ne válassza azt hivatásul. Viszont a zenét továbbra is nagyon szerettem és úgy éreztem, ha polgári pályát választok is, meg kell, hogy maradjon a kapcsolat a muzsikával. Így kerültem a Nemzetközi Koncertigazgatósághoz, ahol rendkívül szeretem a munkámat, mert nagyon érdekes és változatos, emberekkel kell foglalkozni — sőt! művészekkel — ami sokszor igen nehéz, de talán éppen ebben rejlik a szépsége. **Geszti Margit**

Kubai kérdőjelek

Beszélgetés dr. Kollár Zoltánnal

Az utóbbi napokban (hetekben) a korábbiakhoz képest sűrűbben szerepelnek kubai (vagy kubaiakkal kapcsolatos) hírek a rádióban, újságokban. Sokan értetlenül álltak a perui nagykövetségen történtek előtt, csak úgy, mint a csütörtöki Népszabadságban közölt „csaknem százezer kubai emigráns” híre hallva.

Részben ezért is kerestük meg dr. Kollár Zoltánt, a világgazdaság tanszék docensét, aki a napokban érkezett haza héthetes útjáról: tájékozatosan minket a kubai események egyes összefüggéseiről, hátteréről.

Személyi változások a vezetésben

— Kezdjük akkor az államvezetésben végrehajtott januári átszervezéssel, s azokkal az előzményekkel, amelyek segítettek eligazodni az eseményekben. Tulajdonképpen a kubai forradalom fejlődése és sajátosságai magyarázzák azt, hogy az 1970-es évek közepétől a kubai forradalom nem alakított ki véglegesített állami (államhatalmi, közigazgatási, népképviseleti) intézményeket, tehát a forradalmi államnak ideiglenes szervezete volt.

A Kubai Kommunista Párt I. kongresszusa 1975 decemberében minden bizonnyal a kubai történelem egyik legnevezetesebb politikai eseménye. A kongresszus elemezte a kubai forradalom fejlődésének sajátosságait, a gazdasági fejlődés eredményeit és gondjait, a társadalmi élet jellemzőit. Nem félt szembenézni az elkövetett hibákkal sem. Kritikus és önkritikus elemzés alapján dolgozta ki a további fejlődés fő irányait és teendőit, hogy másról ne is beszéljünk: elfogadta a kongresszus a párt ideiglenes programját, amelyet az idei II. kongresszus fog (valószínűleg) véglegesíteni. E teendők között szerepelt az államhatalmi és államigazgatási szerkezet kialakítása: „a kubai forradalom intézményesítése”. Ennek alkotmányos alapjait az 1976-os elfogadott új alkotmány teremtette meg.

Az intézményesítés során gyökeresen átszervezték Kubában a közigazgatás rendszerét (pl. a korábbi hat tartomány helyett 14-et alakít-

tottak ki), létre hozták a néphatalmi és népképviseleti szerveket, de a főhatóságok, minisztériumok is reformokat éltek át. Az elmúlt évben kubai vezetők egyre többször szóltak a társadalom fejlődését nehezítő jelenségekről, többek között a felbukkanó szubjektív tényezőkről is (a követelmény hiánya, a munkafegyelem lazulása, az elvtelen előnyökön alapuló sógorság-komazás stb.). Rámattak arra, hogy vannak az állami tisztségviselők között is olyanok, akiket kötelesség elmulasztása terheli. Késztéltem, hogy a kormányzati apparátusban az elmúlt év őszétől bekövetkezett személyi változásokat ennek a kritikai szemlének az érvényesítésével is magyarázni kell, de azzal is — ami a fontosabb —, hogy a társadalmi, gazdasági feladatokhoz igazították az államigazgatási szerkezetet, hogy a megnövekedett feladatoknak meg tudjon felelni. Ennek részeként — tehát a vezetés hatékonyságának fokozása érdekében —, következett be változás januárban a kormányon belül az ellenőrzési feladatok megszervezésében. Így a minisztertanács elnöke, Fidel Castro közvetlenül (de nem mint miniszter) felügyeli a fegyveres erők minisztériumát, a belügyminisztériumot, az egészségügyi és a kulturális minisztériumot. Ebben a feladatában a miniszterelnököt első helyettese, a honvédelmi minisztérium élén álló Raul Castro segíti, pontosabban együttműködnek e feladatokban. Megjegyzem, hogy e tarcák élén kipróbált forradalmár politikusok állnak továbbra is. Nemcsak a miniszterelnök és első helyettese hatáskörét rendezték, hanem az összes többi miniszterelnök-helyettesét is, tehát voltaképpen egy új munkamegosztást alakítottak ki az államigazgatás legfelsőbb szintjén.

Gondok a gazdaságban

A kubai gazdaságnak is komoly feladatokkal kellett megküzdenie az elmúlt évben. Szinte egy mondatban is össze lehet ezeket foglalni: fel kellett számolnia a gazdasági elmaradottság összes megnyilvánulásait, mindenekelőtt a torz

gazdasági szerkezetét kellett megváltoztatnia. Mindezt az amerikai gazdasági embargó nyomozható következményei és a cukormonokultúra által megszabott „nyitottság” közepette kellett végrehajtania. Az eredményes gazdasági építést azonban szubjektív hibák is kísérték, nehezítették. Ettől még az utóbbi évek sem voltak mentesek, s ráadásul 1976-tól a gazdaságfejlesztés feltételei megnehezültek Kuba számára is. Ezek magyarázzák — többek között —, hogy a gazdaságon belül aránytalanságok erőteljesebben jelentek meg: ellátási nehézségek léptek fel, elsősorban zöldség, gyümölcs volt kevesebb a szükségesnél, de a hűseltetés is akadózott, s a városi közlekedés sem tudott megbirkózni megnövekedett feladatával. Ráadásul az utóbbi időben a természeti csapások olyan sora érte Kubát, amelyek egy erősebb gazdaságot is nehéz helyzetbe hozták volna: a cukornádát fertőzta meg, ami legkevésbé egy millió tonnás veszteséget jelent: hasonló okok miatt elpusztult a dohányültvények 30 százaléka (!); a sertésállományt pedig sertésvész tizedelte meg. Peru pedig éppen tavaly mondta fel azt a halászati egyezményt, amelynek keretében Kuba a perui felségvizek 200 mérföldes határára belül is halászhatott.

A következőkben fokozottabban kívánunk a lakossági szükségletek kielégítésén fáradozni, mégha mintegy két évvel ezelőtől így is kellett foglalkozniuk, hogy az életszínvonal javítására a következő pár évben nem kerülhet sor. Az idei tervben már a megváltozott követelményekből adódó feladatokat fogalmazták meg; az iparosítás menetét némiképpen visszafogták, így pl. a megkezdett beruházások befejezéséig új nagyberuházást az idén nem indítanak, s fejleszteni kívánják a lakossági szükséglet kielégítő ágakat, bár egyelőre csak koncentráltan tudnak egy-egy népgazdasági ágat fejleszteni.

De mielőtt ezt a gondolatmenetet folytatnánk, rá kell mutatnunk arra, hogy nemcsak az ellátási gondok magyarázzák azt, hogy sokan eltávoztak Kubából. Anélkül, hogy teljes képet adhatnánk erről a folyamatról, néhány okra felhívhatjuk a figyelmet. Nemcsak pozitív következményei voltak annak, hogy (korábbi tárgyalások eredményeként) tavaly tavasztól a külföldön tartózkodó emigránsok hazalátogathattak Kubába. Az általuk (tilalom ellenére) országba csempészett nyugati használati eszközök (háztartási gépek, ruhaneműk stb.) feszültségforrást jelentettek az e cikkekben részletesen és az ettől továbbra is elesők között.

Az események betetőzését jelentette az a feladati politika, amelyet a külföldi rádióadások folytattak (még kalozadokról is hallottam). Ezek az amerikai adások heves politikai propagandát fejtettek ki Kuba ellen. Az ország elhagyására szólították fel a kubaiakat és hősként „tisztelték” a disszidenseket, a havannai külföldi követségekre illetéktelenül (erőszakkal) behatolókat.

Végül is több tényező együttes hatása nyomán gyorsult fel idén tavasszal a viszonylag tömeges kivándorlás, amelynek híreivel mi is nap mint nap találkozhatunk a sajtóban. Ez azonban egy kicsit azt is jelenti, hogy az „eléggedetlenkedők” jó része (közülük jelentős számú köztörvényes bűnöző) elhagyja az országot. Ezzel számos feszültségforrás megszűnik a kubai társadalomban. Válságról pedig egyértelműen túlzás lenne beszélni: végül is még áprilisban közel másfél millióan tüntettek az államrend mellett, az antiszocialis magatartás és az imperialista nyomás ellen (Havannában — csecsemőkkel, öregekkel együtt —, mintegy kétfélmillióan élnek). Május közepén pedig országszerte ötmillióan vettek részt felvonulásokon, bizonyítva, hogy Kuba kész a forradalom vívmányait megvédeni. De már május elsején Fidel Castro a termelés hatékonyabb folytatására és a II. Kongresszusra való felkészülésre szólított fel. S hogy ez nemcsak jelszó volt, azt azok az intézkedések (mint pl. a bíráreform, a mezőgazdasági termékek szabadpiacra) is bizonyítják, amelyek éppen ebben a nehéz időszakban születtek meg.

Az eddig összegeztetek mélyebb, társadalom- és gazdaságpolitikai elemzésére egy néhány hasábos cikk nyilván nem vállalkozhat. Azonban az utóbbira is sor kerül majd: az Egyetemi Szemle oldalain, dr. Kollár Zoltán a Szemle egyik következő számában készült tanulmányt írni a mai kubai gazdaság néhány specifikus jellemzőjéről és a vele kapcsolatban levő közép-amerikai politikai változások hatásairól.

Színjátósok

Ma már kevésbé közismert, hogy pár évvel ezelőt egyetemünkön még működött egy amatőr színjátszó csoport. Megszűnésében sok tény játszott közre, de hogy teljes érdektelenség lett volna iránta akkor, vagy lenne ma, azt nem állítanám. Eppen az elmúlt két évtized volt az az idő, amikor világszerte, így hazánkban is sorra alakultak az amatőr színjátszó együttesek. Ilyen például a pár héttel ezelőtlig, a hazai amatőr színjátszó mozgalomban ismeretlen együttes, a Teatrums Chemotox, amelyik sikeresen mutatkozott be a pesti közönségnek a Széké színpadán. A budapesti Tanárképző Főiskola alig hároméves múlttal rendelkező együttesét az egyetemi és főiskolai amatőr színjátszó csoportok idén tavasszal Kaposvárról megrendezett seregszemléjén, rögtön az első jelentkezéskor, Vasziljev: A hajnalok itt is csendesek című előadását adták. Ezt követte budapesti előadásuk.

Együttesük létrejötté egy igazán „alulról jövő” kezdeményezés eredménye volt, mivel az első időben, csak egy maroknyi főiskolás lelkesedése volt munkájuk alapja. Az intézmény támog-

atása csak később járult ehhez. A csoport tagjainak zöme magyar szakos hallgató, de aktívan részt vesznek a reál szakosok is. S bár évenként és darabonként cserélődnek a résztvevők, mint ahogy Vilcsék Béla a kisiskolások „motorja” elmondta, mégis kialakult egy mag, amely a közös döntések alapján irányítja munkájukat.

Az első időben vásári komédiák játékszával kezdték, majd egyre komolyabb és ne-

hezebb darabokat is kiválasztottak, mint Capek: Róvarok és Hubay M.: Zsenik iskolája című művét. Majd egy háromas csoportban Gogol, O'Casey és Vitkievicz egy-egy darabját állították színre. Arról, hogy mit játszanak, mindig közösen döntöttek azokból a darabokból, amelyeket valamelyikük javasol előadásra.

Így került szóba a Vasziljev-mű előadása is. Most a vizsgaidőszak ellenére már készülnek Lebovic: Az ezredik éjszaka, és Csurka István: Ki lesz a bálánya? című darabjainak próbáira is. Akármilyen szakosok is a résztvevők, a szereplők, az biztos, hogy a színpadon eltöltött évek nem múlnak el számukra nyomtalanul. Megszerették a színházat, az irodalmat, s a jövőben munkahelyeiken, az iskolákban biztos, hogy ezt a színháziránti érdeklődést tovább fogják adni a gyerekeknek.

Mivel komolyabb szakmai segítség hiányában elméleti ismereteket és felkészítést a színpad nem tudott nekik adni, így saját maguknak kellett ezeket megoldozniuk. S számukra valahogy eddig ez jelentette a munkájuk célját. Játsszani szeretnek, egymásnak és az irántuk érdeklődőknek. Őszintén akarnak szólni az emberi érzésekről. S már tudják, hogy hagyományos, egyszerű eszközökkel is lehet mindenkit érdeklő dolgokról beszélni. Tudják, hogy mozgalmuk nem váltja meg a színházi világot, s így számukra a cél és az élményt a munka jelenti, ami összetartja őket, örömet okoz másoknak és maguknak, s ennél többet nem is akarnak. **Dezseri**

Vasziljev: A hajnalok itt is csendesek című előadásán

Pályázat!

Hagyományos nyáreleji slágerpályázatunk sikerét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy évről évre százak vágnak neki — számosan több alkotással is — a versengésnek.

A szigorú zsűri által legjobbnak ítélt alkotásokat ezúton ismertetjük.

A nosztalgia hullámhosszát hullámlovagolta meg a „Még mindig File File File” című dal, bizonyos egy notórius uv-zó alkotása.

A „Function Fu Fighting” című disco hangvételű nótában egy kicsit sok subroutine érződött, viszont a „Double Precision Blues” kimunkált pontossága méltán hódíthatja majd meg e műfaj híveit.

A legkevésbé sikeresnek a „Common” Ev'rybody U. V.” című sablonos nóta ígérkezik, amely az Analizations együttes örökzöld dalának lekopintása. (Ez a P.G. all over the Summer tekintélyes együttesének előadásában lett csak igazán sláger!)

Korunk stresszét bélyegzi meg a „Fortran Tomorrow” című lázas alkotás, míg az érzelmes dalok közül a „Baby, We are Equivalence” és az „If I Find my Dimension” emelkedik ki.

A „Baby, I Have a Good

Program” című hibátlan dalt bizonyára szétkapkodják majd, viszont némi napszúrás gyanítható (vagy csak hülyére tanulta magát?) a „Subroutine Su Su” szerzőjére vonatkozólag.

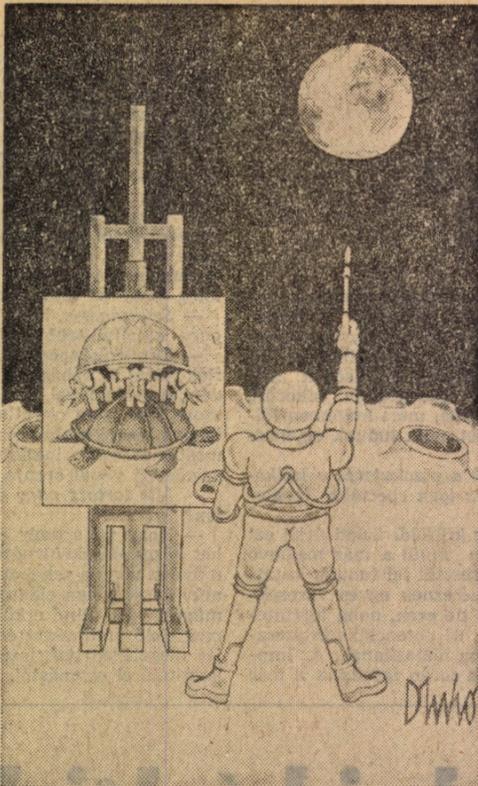
A hatvanas évek szellemét, a johnlennoni hatást több békedal is felidézi. Ezek közül a „Function to the People” érdekes gondolatfelvetése emelkedett ki, míg a „No Continue the War” a tanárdiák viszonyt és az enyhülés lehetőségeit taglalja.

A közönségdíjat végül a „We Shall Live in Peace if Fortran Tanszék Go to 4” című hatásos békedal nyerte, míg szoroson nem idevágó témája, de elementáris mondanivalója miatt a „Hurray. Hurray. Vacations” szerzője különdíjban részesült.

Összességében úgy véljük, hogy a beérkezett dalok csak amolyan egyynári slágerek lesznek, s hamar lefutnak.

A nyilvános eredményhirdetés és a pályaművek megtekintése a 3. emeleten lesz, félórás késéssel. Az ezt követő gálaesten — számos színészbőrű versenyző mellett — pl. 1. algol vendégművész is fellép.

A díjnyertes dalok 25 forintért lemezen és lyukszalagon egyaránt megvásárolhatók.

HUMORZSÁK

Variációk egy témára

1.
pop-zene
pop-csaj
pop-szerkó
pop-haj
pop-si

2.
valaha
valakit
valaki
valamiért
valahányszor
valagon
rúgott.

Nullpercesek

Az egyperces novellák sikerén felbuzdulva szerkesztőségünk tagjai nemes versenyre keltek, hogy ki tud jobb nullperces novellát írni. Íme a legjobbak:

- 1.
- 2.
- 3.

A győztesek nullaforintos vásárlási utalványt kaptak.

Ne csak az ürbe, a víz alá is

Ladik Katalin:

Mesék a bétfejú varrógépről

(Ladik Katalint legutóbb a tv-ben Izisz istennő megszemélyesítőjeként láttuk. Nemcsak színész, zenében is nagy tehetségnek tartják. Versesköteteit maga illusztrálja. Újabb könyve a jugoszláviai magyar kiadó könyvheti Váci utcai pavilonjának slágerre.)

A legkisebb királyfi

Amikor beállították az új neonsort az utcánkba, vakító, kék fény árasztotta el a környéket. Kimentem a nyári-könyha elé, ahol már hat éve lakunk, ránéztem a kalyibára, megláttam, hol éltem eddig, hogy nekem ahhoz semmi közöm. Es világgá mentem.

Hét ország

Volt abban az időben egy másik ország. És ez így ment napról napra.

A csodálatos pogácsa

Fogta a tésztát a királykisasszony, megpiszkálta a tüzet, a szeme csak úgy csil-

logott az örömtől, amint ráhajolt. Göndörödött a szőre a melegtől. Annak adta, aki legszebben tudott énekelni. Ez olyan éneklő pogácsa volt.

Repülő szarvasok

Hosszú repülés után egy fehér házra találtak, ott egy leány, kinek vödörbe férfi még nem nézett bele.

Igy örvendezett a leány a szarvasokkal.

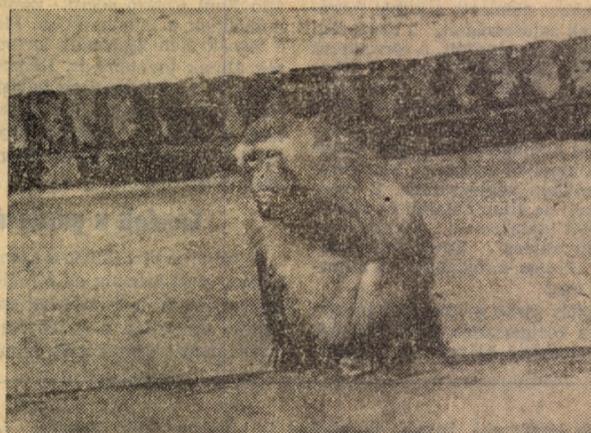
Sirató

Hol vagy, ki a jászolnál együtt heversz velem? Tüzes fürdő elkészítve, hidonálló szépségem.

Jaj.

Olójáték

Anyám, anyám, hány óra? Ahogy ezt kimondta, megfürdették, olajjal bekenték, megkopasztották, sütőbe tették, piros cérnaszálat húztak a nyelvébe, megkérdezték, rövidre vagy hosszúra akarja-e?

„Felvételre” várva

Aforizmák

Mindegy: fényes cipő, vagy csizma tapos. Kitépett nyelvű nép szavát anyja se érti. A szabadság, amely magamtól megadatott: elkalandozni csak az egyenes úton. Hivatásos forradalmár unokája is lehet hivatlan forradalmár. (b. kiss)

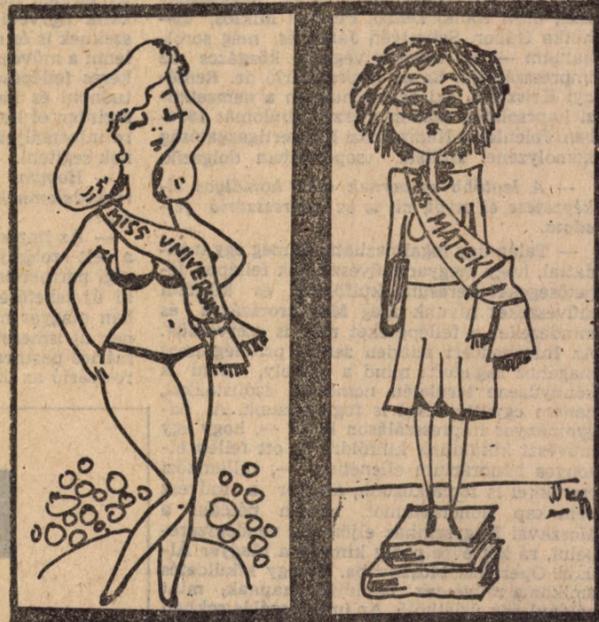
Fenn hordja az orrát

Törmelék

— Bocsásson meg, asszonyom, itt lakik Kovács János egyetemi hallgató?
— Egyetemi hallgató? Furcsa, én eddig azt hittem, hogy éjjeliőr.

Pénzt és fáradságot takarít meg, ha jövőre is idei jegyzeteiből készül vizsgáira.

Világ tanárai egyesüljete! Eljen a 35. szabad pedagógusnap! Előre a nyolcadik fél-éves terv teljesítéséért! Eljen a megbonthatatlan tanárdiák barátság! Eljen a VAKACIÓ!

Halász Géza rajzai

Aforizomzatok

A dolog úgy kezdődött, hogy a lázam hirtelen egyik pillanatról a másikra felszökött 36,8-ra.

Szép, ha egy nő okos, de okosabb, ha szép.

Alkalmom szüli a helyzetet.

Kelj fel rabágyad köpárnáiról beteg, megszibadt gondolatú — vegyél be két kalmopirint, mosd meg a fogadat és fekjüdj vissza.

EZ MÉG NEM VERS: Süket semmit elevenen emni Fátyol, bakancs, rezonancia — De NEM IS LESZ

Mindenki magából indul ki — én is magából indulok ki.

Négyökrös szekérnek a fele sem tréfa.

Az MTI jelenti: Farkas Berta nem rokona Farkas Bertalannak.

Egyet mondok, kettő lesz belőle... Végül ötlet.

Szeretném a homokórát megállítani, de mindig eldől.

Most tél van, és csend, és hó, és ha... / Kinéznél látnád, hogy tavasz van és zaj van, és ha...

L. W.

„Szálljatok le a lábamról!”

A tízfilléres biztosításról

A főiskolák, egyetemek hallgatói már nem gyerekek. Ez megmutatkozik abban is, hogy fontos kérdésekben egyre nagyobb felelősséggel döntenek. Hasznos hát figyelmeztetünk, mert pénztárcájukhoz méretezett. (Napi felvilágosítással is ök, illetőleg a dekáni hivatalok és nappali tagozatos hallgatói.

Milyen szolgáltatást nyújt ez a biztosítás? Élet- és balesetbiztosítást, rokkantsági biztosítást, felkvöbetegként gyógyintézetet, ápolási térítést. A biztosítást a díj fizetését követő nap 0 órájától veszi kezdetét, és a következő tanévre szóló beiratkozás határidejéig tart. A biztosítás díja 10 fillér körül mozog, évente 40 forint). A biztosítást megköthetik a felsőfokú oktatási intézmények — egyetemek, főiskolák — nappali tagozatos hallgatói.

KÜZGAZDÁSZ

A Marx Gábor Közgazdaságtudományi Egyetem lapja. Megjelenik kéthetenként a tanulmányi időszak alatt. Feltétlenül szerkesztő:

FARKASINSZKYÉNE BALAY EDIT
Szerkesztőség: Budapest, Dimurov tér 8. 1093
Telefon: 174-548

Kiadja a BIRLAFKIDÓ VALLALAT

Budapest, Blaha Lujza tér 3. 1959

Feltétlenül kiadó:

TILL IMRE igazgató

20-2473 Szikra Lapnyomda, Budapest

Feltétlenül vezető:

CSONDES ZOLTÁN vezérigazgató